

Padesát

professorů vysokých škol,

upřímných katolíků z XIX. století.

Napsal

PhDr. Eugen Kadeřávek,
professor universitní.

S approbací nejdůstojnějšího knížecího arcibiskupského ordinariátu pražského
dne 2. března 1904 čís. 1910 a s přivolením představených řádových.

V Praze.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.
1904.

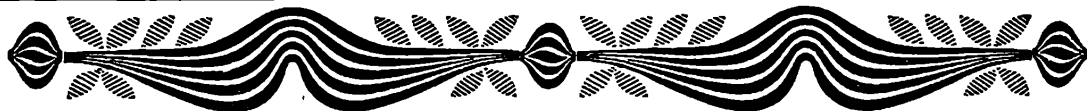
Velectěné

Akademické družině Marianské
u sv. Ignáce v Praze,

sestavající z mužů a jinochů akademicky vzdělaných,
kteří s vědou spojují víru katolickou, život křesťanský
a úctu Marianskou,

věnuje

spisovatel.



I.

Ampère.

Ampère André Maria, výtečný matematik a přírodovědec, narozen 1775, zemřel 1836. Byl profesorem fyziky na školách polytechnických, v collège de France, členem poradního úřadu o uměních a manufakturách, generálním inspektorem universitním, členem čestné legie, členem de l'Institut de France, královských společností v Londýně a Edinburgu, akademií v Berlíně, Stockholmu, Bruselu, Lisabonu, společnosti Philomatique v Paříži, společnosti v Cambridgi, Ženevě atd. Vydal četné spisy o vyšší matematice, lučbě, světle, elektrice a magnetismu, zoologii, filosofii věd. Sepsal také množství menších článků, které roztroušeny jsou po časopisech vědeckých; nejdůležitější z nich nalézají se v Annales de Physique et de Chimie. Ve fyzice a matematice proslavil se důmyslným badáním; zvláště svou elektro-dynamickou teorií, která připravila cestu k experimentům Faradayovým, pojistil si trvalou památku. Roku 1888 postaven mu pomník v Lyonu. Jakým byl katolíkem, vysvítá odtud, že uměl z paměti knihu eminentně katolickou: »Následování Krista Pána«, napsanou od Tomáše Kempenského, že Ozanam jeho společnost vyhledával, aby svou víru katolickou zachoval, že, když cítil se blízkým smrti, sám o to pečoval, aby byl sv. svátostmi zaopatřen.

Vizme znamenitého přírodovědce, an se klaní Pánu Ježíši, Synu Božímu, Jej pokorně následuje, aby Jemu se stal podobným, a Jeho církvi, církvi kato-

lickou, uznává za svou matku. — Nikdy nechyběl při bohoslužebných výkonech ve svém farním kostele sv. Štěpána a naslouchával kázání stoje mezi prostým lidem. Nejednou se mu vydral z prsou vzdech: »Můj Bože, čím jsou všechny vědy, všechno rozumování, veškeré vynálezy, čím vše, co vzbuzuje obdiv světový? V pravdě ničím, leč marností.« — V jednom ze svých rozjímání k sobě takto mluví: »Studuj zjevy tohoto světa, jestiž to povinností tvého stavu; nikdy však na ně nehleď leč jedním okem, druhé máje stále obráceno k Světlu věčnému. Poslouchej veliké učence, ale jen jedním uchem, kdežto druhé nechať vždy ochotno jest naslouchati sladkým vnuknutím tvého nebeského Přitele. Nepiš, leč jednou rukou, zatím co se držíš druhou pevně svého Boha, tak asi jako dítko šatu svého otce. Nebudeš-li takto jednati, jistojistě ztratíš hlavu, naraze na nějaký balvan!«

II.

Arendt.

Arendt Wilhelm Amadeus, narozen v Berlíně roku 1808 z rodičů protestantských, studoval v Berlíně filosofii a teologii, stal se r. 1830 licentiatem theologie protestantské v Bonnu a habilitoval se r. 1831 tamtéž na protestantské fakultě theologické pro církevní dějiny. Než, r. 1832 vrátil se do lůna církve katolické a zaslal theologické fakultě Bonnské otevřený list, ve kterém vykládá pohnutky svého návratu. Roku 1835, jsa laikem, neknězem a doktorem filosofie a písemnictví, stal se profesorem dějin na filosofické fakultě katolické svobodné university Luvanské v Belgii,*) kde působil až do své smrti r. 1866,

*) Spisovatel napsal a v Akademické družině Mariánské přednesl »O katolické universitě Luvanské«, kterážto přednáška byla vytištěna loni v »Křesťanské Škole« a vyšla také samostatně jako otisk z »Kř. Šk.« Na této universitě panuje heslo: Víra, věda, svoboda, a pěstují se tři hlavní ctnosti: pilnost, mravnost, zbožnost. Nepravosti, na universitách mimo-a protikatolických obvyklé, v Luvani se netrpí.

Arendt byl členem belgické královské akademie věd, písemnictví a krásných umění, byl rytířem řádu krále Leopolda a řádu Saské větve Arnoštiny. Zůstavil po sobě 32 publikace dějepisné v řeči německé a francouzské; z nich vyšlo 9 samostatně.

Arendt se vrátil do lůna církve katolické, když byl srovnával věrouku protestantskou a katolickou, když byl zkoumal dějiny protestantismu a katolicismu; shledal, že církev svatá jest od Krista Pána založena, a že pravému evangeliu Kristovu učí. Protestantismu vytýká, že odpadl od Krista Pána, a že, kdežto v katolické církvi jest jednota, v něm panuje mnohonásobný blud o jednom a témže článku víry; tak na př. panuje o Nejsv. Trojici Boží u protestantů šesterý různý názor, jeden pravdivý a patero bludných. Návrat jeho se stal z čistých pohnutek vědeckých působením milosti Boží, kterou vděčně uznával. Právě dokonalosti a blaženosti dosáhl v církvi katolické.

Kéž by učení protestanté upřímně a objektivně srovnávali a zkoumali, jako Arendt! Kéž by milosti Boží nekladli odporu, jako nekladl Arendt! Dospěli by ku pravdě, od Boha církvi katolické svěřené.

III.

Bautain.

Bautain Louis Eug. Maria, narozen r. 1795 v Paříži, doktor všech fakult, prožil trojí dráhu filosofickou: jako nekňez dráhu filosofa nekřesťanského, jako kněz dráhu filosofa křesťanského bloudícího a dráhu filosofa křesťanského pravověřícího. Jsa nekňezem, byl roku 1819 zvolen za profesora filosofie na universitě ve Strassburku; než, filosofii přednášel, řídě se svým učitelem, filosofem V. Cousinem, a filosofy německými Kantem a Fichtem, jejichžto soustavy podvracejí veškeré náboženství a vedou k pantheismu, zakrytému atheismu. Poněvadž učil filosofii nepravdivé a škodlivé, byl přinucen vzdáti se profesury. Dalším

studiem poznal sám, že nepravdiva jest jeho filosofie, a že jej sama, jakož i posluchače jeho, pokazila. Proto jal se studovati Písmo sv. a sv. Otce církevní, zvláště sv. Augustina a sv. Anselma; i odvrátil se od své filosofie, oddal se vědám theologickým a dal se r. 1828 na kněze katolického vysvětití. Na to vystoupil opět na stolicí filosofickou, aby na universitě přednášel filosofii křesťanskou, a proslavil se také spisy, odporujícími atheismu a materialismu; než, pobloudil ve filosofii, jelikož nepravdivě pochopil poměr rozumu k víře křesťanské, a protivil se nauce katolické. Pokládal zjevení Boží nadpřirozené za jediný pramen, z něhož prý čerpati a poznati lze s jistotou pravdy náboženské a mravní, a tvrdil, že při přijímání nadpřirozeného zjevení Božího jest vyloučen všeliký vliv činnosti rozumové. Rozum prý nemůže sám svým přirozeným světlem poznatijsoucnost Boží, ani ze zázraků a proroctví dokázati, že zjevení nadpřirozené se stalo skutkem; zázraky Kristovy postrádají prý pro nevěřícího všeliké důkaznosti a jsou platny toliko pro ty, kteří již víru křesťanskou přijali na základě ideje o bytosti nekonečné, po prvním člověku tradicí zděděné, a vnitřným působením nadpřirozené milosti Boží, rozum-osvěcující. Tento názor Bautainův, je-li důsledně proveden, končí protestantským subjektivismem. Neodvolal sice Bautain svůj názor, když biskup Strassburský jej k tomu vyzval; avšak apoštolské stolice římské uposlechl a podepsal šest thesů sobě předložených, jež jeho názoru se protivily. Nevystoupil více na stolicí profesora filosofie, ale napsal podle správné filosofie křesťanské díla filosofická a požíval slavné pověsti kazatele, podle pravé filosofie a pravé víry v Paříži slovo Boží hlásajícího. R. 1848 stal se generálním vikářem arcibiskupa Pařížského. Pro své mocné a blahé působení byl ode všech velice ctěn a zemřel roku 1867.

Chvály zasluhuje Bautain, že opustil filosofii nekřesťanskou, poněvadž jest nepravdiva, filosofu samému neslouží ani k dokonalosti, ani ku blaženosti, a těm, kterým jest od profesora vykládána, velice škodí a společnost lidskou v zájmech nejdůležitějších

podvrací. Také proto zasluhuje chvály, že, když ve filosofii křesťanské pobloudil, blud svůj odvolal. V třetí době své dráhy filosofické byl šťastným a jiné také šťastnými činil.

IV

Bayer.

Bayer Jeronym, narozen roku 1792, zemřel roku 1876, doktor filosofie a veškerých práv, profesor na fakultě právnické v Landshutě, potom v Mnichově. Přednášky jeho těšily se veliké oblibě; o universitu získal si velikých zásluh a volen byl pětkrát rektorem. Byl doživotním radou říšským a zasedal ve sněmovně radů říšských. Vydal více spisů právnických, ve kterých šťastným způsobem zavedl historickou metodu práva processuálního v soustavný výklad soudního řízení. Vynikal nejen neobyčejnou učeností a všestranným vzděláním, ale byl také věrným a horlivým synem církve katolické. Za nejdůležitější pokládal v oboru náboženském sebe posvěcovati modlitbou, rozjímáním, čtením knih náboženského obsahu, zvláště knihy »Následování Krista Pána« od Tom. Kempenského. Každodenně obcoval mši sv., každodenně modlíval se sv. růženec.

Bayer prosil Pannu Marii za její přímluvu, poněvadž ji církev katolická nazývá matkou krásné lásky, bázně, poznání a svaté naděje. Skrze Matku Boží že se dostane k Synu Božímu, pevně byl přesvědčen.

Pyšný učenec ať odloží svou pýchu, a Rodičku Boží, kterou Syn Boží prohlásil za matku naši, ať pokorně vzývá, aby skrze ni se mu od Boha dostalo pravé moudrosti.

V.

Bernhard.

Bernhard Dr. Bedřich Ludvík svob. pán, narozen roku 1801, studoval na 4 universitách právo, stal se doktorem práv, habilitoval se na universitě

Mnichovské na právnické fakultě, proslul svými spisy právníkými, byl povýšen od krále Ludvíka do stavu svobodných pánů, roku 1832 byl jmenován profesorem universitním, a brzy na to referentem v ministeriu vnitra. Študoval se zálibou nejen právo německé, ale i umění německé a založil spolek umělců. Založil také spolek politický, jenž by publikacemi hájil monarchii a německému konstitutionalismu se snažil udíleti povahu národa německého. Roku 1855 vstoupil do církve katolické. Ve spise »Theophanie« líčí, proč se stal katolíkem. Jeho pohnutky byly rázu politického. Studiemi historickými a právníkými dospěl ku přesvědčení, že jedině stát na základech od církve katolické poskytnutých zbudovaný zaručuje občanům pravé, obecné a trvalé blaho.

Slyšme některé jeho názory politické:

»Nový věk jest dobou klesání, poněvadž politický organismus nespočívá na základech křesťanských.

Hlavní rysy ústavy církve katolické, jež má platnost všeobecnou, jsou přiměřeny každému národu jednotlivému, také německému. Má-li tedy národ německý a jeho státní zřízení opět oživit, musí se vrátiti k církvi katolické.

Pravý život vědecký, umělecký a státní vyronil se ve středním věku z náboženství křesťanského, katolického.

Odpadnutí Německa od auktority církve katolické provázeno bylo odpadnutím od auktority vrchnosti světské, císařské. Revoluce proti církvi katolické, protestantstvím vyvolaná, způsobila revoluci občanskou, ve které stále žijeme ke své škodě, a která nebude přemožena, leč návratem k církvi katolické.

Evropská civilisace pozbyla protestantstvím svého základu od církve katolické jí poskytnutého; proto, má-li býti zachráněna, musí tohoto základu opět nabýti.

Luther zavinil nejsmutnější úpadek německé vzdělanosti.

Také otázka sociální může býti rozluštěna toliko církvi katolickou.«

Odtud patrně, že právo, církvi katolické nepřátelské, jest falešné a škodlivé, jakož i právo, filosofii křesťanské, zvláště filosofické morálce, odporující

VI.

† **Bippart.**

Bippart Dr. Jiří, stal se roku 1850 mimořádným universitním professorem v Jeně, roku 1853 řádným professorem pro klassickou filologii v Praze. R. 1852 přešel z protestantství ke katolicismu. Slyšme, co jej k tomu pohnulo:

Narozen roku 1816 v německém protestantském Durinku, kam ještě náboženské rozumářství protestantských theologů nevniklo, a kde ještě se zachovaly některé zvyky katolické z doby předlutherské, byl od protestantských rodičů zbožně vychován. Než, gymnasium jej učinilo k náboženství vlažným a vnuklo jemu lásku k mudrcům řeckým a rekům římským, která ochlazovala lásku jeho k Synu Božímu a velikým mužům Starého a Nového Zákona. Přece však umínil si na universitě studovati theologii protestantskou, aby se mohl státi pastorem, a jako vedlejší předměty přibrati sobě klassickou filologii, dějepis a filosofii. Než, theologické přednášky a theologické spisy, jež mu byly od profesorů doporučeny, se mu znechutily, poněvadž v nich shledával učenost, ale žádné náboženství, suchopárné rozumářství, ale žádnou víru; pozbyv jimi víry, celý věnoval se filologii, historii a filosofii kantovské, od Friesa, idealisty pantheistického, přednášené. A tak si utvořil Bippart náboženství staro-klassické, pantheistické, naturalistické a aesthetické; v něm hledal svou dokonalost a blaženost. Ale byv zastižen oční nemocí dlouho trvajícím, nenalézal útěchy v tomto náboženství; proto se obrátil k Božskému Spasiteli, Jehož byl opustil, a prosil Jej, aby mu udělil milost víry a přivedl jej do církve, kterou byl založil. I došel vyslyšení. Na svých cestách setkal se s kněžími katolickými, poznal život katolický, četl spisy

sv. Otců řeckých a latinských, jakož i theologů katolických nové doby a vroucně se modlil. Tak nabyl pravé víry a přesvědčil se, že Syn Boží založil církev katolickou. Proto se odvrátil od Luthera, kazitele víry a vědy, kazitele mravnosti, a přihlásil se k církvi katolické, od papeže řízené, pravé, a největší dobrodějce pokolení lidského, která jediná ukájí všelikou potřebu náboženskou. Učinil veřejné vyznání víry katolické a pohnul svého otce a obě své sestry, že příkladu jeho následovali. Na konci svého spisu, ve kterém líčí své obrácení, pevně si umiňuje, že bude podle víry katolické vždy sloužiti ke cti a slávě Boží a cvičiti se ve ctnostech křesťanských. Tak napsal v Praze 26. listopadu 1864. Napsal více spisů samostatných a mnoho úvah v různých časopisech.

Vedle pohanských auktorů latinských a řeckých měly by se na gymnasiích a fakultách čísti spisy některých spisovatelů křesťanských z prvních tří století, kteří co do řeči se počítají mezi klassiky a líčí zápas pohanství s křesťanstvím. I forma i obsah jejich jsou velice poutavy a přispívají valně ke vzdělání čtenářů. Na Bipparta mocně působilo jejich čtení. Duchu pohanskému bylo by u mládeže bráněno.

VII.

Buss.

Buss František Josef rytíř, narozen roku 1803 v Badensku, doktor práv, lékařství a filosofie, znatel všech hlavních jazyků evropských, řádný profesor věd státních a právních, jakož i práva církevního, dvorní rada, komtur papežského řádu Řehoře Velikého, rytíř rakouského řádu železné koruny, politik neunavně činný, liberalismu prostý, katolickými zásadami se řídící, revoluci nenávidící, rozumné svobody občanské a církevní, jakož i blahobytu sociálního dbalý. Jsa horlivým katolíkem, byl přesvědčen, že církev katolická pomůže Německu k obrození vědeckému, politickému a sociálnímu, a tímto směrem

pracoval jako poslanec sněmovní, učitel a spisovatel. Byl neúnavným agitátorem, obratným řečníkem, neohroženým zastancem práva, jenž se nebál odpůrců, otcem lidu, také o blahobyt hmotný pečujícím. Bojoval proti »deutschkatholicismu« Ronge-ovu, pečoval písmem, slovem a činem o to, aby byly zavedeny Milosrdné sestry do polikliniky ve Frýburku v Badensku, což se mu podařilo; pomáhal, aby vydáván byl Frýburský lexikon církevní, dílo znamenité; zakládal katolické spolky, zřídil ve svém domě konvikt katolických studentů, který revoluce zničila; podporoval arcibiskupa Hermanna, hájícího zájmy církevní proti vládě badenské; ujímal se Jesuitů, usiloval o to, aby byla ve Frýburku založena katolická universita, způsobil obrovský protest laiků Němců proti zabrání státu církevního roku 1870; hájil rakouský konkordát a jednotu víry v Tyrolsku. Jeho činnost politickou a učitelskou ukončila smrt roku 1878. Byl upřímný katolík, veliký učenec, oblíbený učitel, znamenitý řečník, plodný spisovatel, prozíravý politik a diplomat.

Čelnější jeho spisy jsou :

Volks- und Völkermoral, politisches Glaubensbekenntnis; Geschichte und System der Staatswissenschaft; Methodologie des Kirchenrechtes, System der gesammten Armenpflege, Unterschied der katholischen und protestantischen Universitäten Deutschlands, Gemeinsamkeit der Rechte und Interessen des Catholicismus in Frankreich und Deutschland, der Orden der Barmherzigen Schwestern, Aufgabe des katholischen Theils deutscher Nation in der Gegenwart, Geschichte der Bedrückung der katholischen Kirche Englands, Orden des guten Hirten, Nothwendige Reform des Unterrichts und der Erziehung der katholischen Weltgeistlichkeit Deutschlands, Reform der katholischen Gelehrtenbildung in Deutschland, Die Gesellschaft Jesu, Der hl Thomas, Erzbischof von Canterbury, Rechtfertigung des Anspruchs Tirols auf seine Glaubenseinheit, Einfluss des Christenthums auf Recht und Staat, Freie katholische Universität Deutschlands.

Buss byl přesvědčen, že kdo hájí církev katolickou, jest dobrodincem lidstva, kdežto nepřítel oné jest nepřitelem tohoto.

Nepřítelem jsa liberalismu falešného, usiloval o pravou svobodu, kterou nám zabezpečuje církev katolická.

VIII.

Cauchy.

Cauchy Aug. Louis, matematik a fysik francouzský, narozen r. 1789, zemřel r. 1857. O něm napsal londýnský časopis »Atheneum« v nekrologu r. 1857: »Cauchy byl římským katolíkem rázu nejprísnějšiho.« Tento upřímný katolík byl vyznamenán cenou pařížské akademie, stal se řádným jejím členem, profesorem školy polytechnické v Paříži, profesorem matematiky na vysokých školách v Turině, profesorem astronomie na pařížské universitě. Proslavil se mnohými spisy v oboru vyšší matematiky, optiky, mechaniky, astronomie. Jest zakladatelem moderní theorie funkcí, theorie determinantů. Nákladem pařížské akademie vyšly jeho spisy ve 26 svazcích.

Že byl Cauchy upřímným katolíkem, vysvítá z těchto jeho slov (Ordres religieux): »Jsem křesťanem; t. j. věřím v božství Ježíše Krista s Tycho de Brahem, Koperníkem, Descartem, Newtonem, Fermiátem, Leibnitzem, Pascalem, Grimaldim, Eulerem, Guldinem, Boscovičem, Gerdilem; dále se všemi velikými astronomy, fysiky a geometry věků minulých. A s větší částí z nich jsem zároveň katolíkem; a kdyby někdo tázal se mne na důvod, rád jemu odpovím. Poznal by, že mé přesvědčení není plodem předsudků pochodicích od narození, nýbrž výsledkem hlubokého badání. Viděl by, jak vryly se navždy v ducha mého a v srdce mé pravdy, které jsou pro mne ještě jistější než čtverec podpony neb zásada Maclaurinova. Jsem upřímný katolík, jako byl Corneille, Racine, La Bruyère, Bossuet, Bourdaloue, Fénelon; jakými byli a jsou

mnozí z nejznamenitějších mužů našich dnů, kteří jsou ke cti vědě, filosofii a literatuře a dodali lesku našim akademiím více, než všichni jiní. Sdílím hluboké přesvědčení, vyjádřené ve spisech, přednáškách a životech mnohých učenců prvního řádu Ruffinů, Haüyů, Laënneců, Ampèreů, Pelletierů, Freycinetů a Carioliů. A nejmenuji-li těch, kteří ještě žijí, obávaje se, abych neurazil jejich skromnosti, mohu aspoň říci, že bylo mi vždy nanejvýše milým, že shledal jsem se u svých slavných přátel se vši vznešeností a šlechetností křesťanské víry, u vynálezce krystallografie, u objevitele chininu, u vynálezce stetoskopu a u nesmrtelného autora dynamické elektřiny.«

IX.

Delcour.

Delcour Jean B. Charles Guill., nar. roku 1811 v Limburku v Belgii, vykonal studie na střední škole a universitě a zkoušky právnického doktorátu s výtečným prospěchem a sloužil od roku 1834 do 1836 v belgickém ministeriu vnitra. R. 1836 stal se profesorem práva veřejného a administrativního na katolické universitě Luvaňské, kde vytrval až do roku 1871, kdy se stal ministrem vyučování. Zemřel roku 1889 jsa ministrem státním a členem sněmovny poslanecké. Vyznamenán byl komturským řádem kr. Leopolda, velkým řetězem řádu Lva a Slunce, velkým křížem portugalského řádu Kristova, řádem sv. Mořice a Lazara.

Přednášky Delcourovy o právu veřejném a administrativním, později o právu občanském, vynikaly věcností, jasností a důkladností, vědeckostí a praktičností; posluchači jej podrželi v blahé paměti opustivše universitu. Tiskem vydal 90 publikací výtečných, vědeckých a praktických.

Jak smýšlel o církvi katolické, dal na jevo, abych uvedl příklad, když byla slavena 50letá památka obnovení katolické university Luvaňské, jež zakládá

vyšší vzdělání na jednotě vědy a víry. Tehdy velebil v slavnostní řeči církev katolickou, že jest i nyní schopna lidu zjednati pravou vzdělanost a pravý blahobyť, že snažně a zdárně pečuje o vědu, její pokrok a rozšíření.

Péče o vědu a víru, o svobodu náboženskou a občanskou, o vzdělanost a blahobyť, ráznost a umírněnost, vlídnost a vytrvalost ve snahách dobrých, odporu nedbající, řídily kroky jeho, když byl roku 1863 zvolen do sněmu za poslance, a roku 1871 povolán za ministra vyučování, později pak za ministra státního. Stál věrně při straně katolické. Také o město Luvaň pečoval; byv zvolen roku 1869 za městského radního, jakož i o farní kostel sv. Josefa, jsa členem spolku farního, později jeho přednostou. Byl též členem konference sv. Vincence, pečujícím o vlastní dokonalost i o blaho duševní a hmotné chudého lidu.

Žil pro církev, rodinu, chudobný lid, vlast, universitu, okres Luvaňský, aby šířil slávu Boží a zjednal sobě i jiným dokonalost a blaženost. Charakter jeho byl šlechtný, život čistý, svědomí nezkalené; vzbuzoval úctu, důvěru a lásku. Pocty se mu vzdávaly, ale on jich nehledal; spíše při nich sám sebe se tázal, zda konal svou povinnost a není-li povinen činiti ještě více. Pocty ho nekazily, nýbrž spíše cvičily jej v pokoře.

Zemřel byv zaopatřen od kněze, svého přítele. Pohřební řeči oslavovaly jeho památku.

Delcour projevuje dokonalý charakter, založený na rozumu a víře katolické a uskutečněný svobodným a radostným plněním všech povinností k Bohu, sobě a bližnímu. Jeho učenost a mravní dokonalost spojeny byly s pokorou nelíčenou. Jak blaze působí takový professor na celé okolí, zvláště na své posluchače!

Jak šlechtným a blahodárným byl ministrem!

Delcour přísně káral a odsuzoval právníky, kteří chtějí míti stát atheistický, kteří neuznávají svobody lidské.

X.

D r o z.

D r o z F r a n t. X. J o s e f, narozen roku 1773, zemřel r. 1850, francouzský filosof, historik a národní hospodář. Stal se r. 1796 profesorem řečnictví, od r. 1814 věnoval se pouze práci literární. Byl členem akademie francouzské, členem a předsedou akademie věd morálních a politických. Sepsal díla filosofická a národohospodářská. Nastoupil dráhu směrem nevěreckým, jakému byl oddán Voltaire, a ukončil ji jako pravý a horlivý křesťan. Hrabě Montalembert, jenž po něm se stal předsedou akademie, veřejně vydal svědectví o jeho krásné a šlechetné povaze. Droz sám zůstavil spis *•Vyznání křesťanského filosofa•*, kde líčí duševní boje a své obrácení k církvi katolické. Poznal zajisté, že filosofie, učení Kristovu odporná, jest nedostatečná, aby pravé mravnosti učila a ji uskutečňovala, že jediné učení Kristovo toto největší dobrodiní lidstvu poskytuje, odstraňujíc také bídu hmotnou. Než, jakkoli uznával užitečnost mravouky křesťanské, v církvi katolické hlásané, přece nemohl přisvědčiti ku věrouce, na které spočívá mravouka. Proto vyhledal katolického kněze učeného a vzorného, jenž řídil jeho zkoumání a jemu všeliké pochybnosti vyvracel. Takovým způsobem se přesvědčil, že možnost nadpřirozeného zjevení Božího, ve věrouce a mravouce katolické obsaženého, jest založena na zdravé filosofii, skutečnost pak na důkazech pravdivých, dějepisem podávaných, že věřiti tomuto zjevení jest člověk povinen, že jistotné přisvědčení ku zjevené pravdě křesťanské není nutným dílem rozumu, nýbrž vychází též od svobodné vůle, že k této činnosti rozumu a svobodné vůle přistoupiti musí působnost milosti Boží, bez které nelze věřiti křesťansky a za kterou musí člověk Boha prositi. Nejmocnější pohnutkou uvěřitelnosti byly Drozovi zázraky Kristovy, proti kterým se nevzpíral, zvláště zmrtvýchvstání Pána Ježíše, o jehož pravdě historické úplně se přesvědčil. Posléze mu kněz,

k němuž se obrátil, vyložil, že tajemství křesťanská, jejichž nutnost rozum lidský nežádá, nejsou proti rozumu, a že v nebesích se stanou spravedlivým zřejmými. Tak se stal Droz z nevěrce věřícím katolíkem.

Nevěra má se k víře katolické, jako úplné žebráctví k největšímu bohatství. Nevěřec jest nejnešťastnější, upřímný katolík nejšťastnější.

Kdo víru katolickou důkladně vyšetřil a jest dobré vůle, jež proti pravdě poznané se nevzpírá, ten si ji jistě osvojí.

XI.

Dupuytren.

D u p u y t r e n V i l é m (narozen roku 1777 ve Francii, zemřel roku 1835) baron, znamenitý chirurg, professor na fakultě pařížské, věhlasný učitel, ku kterému putovali lékaři ze všech končin světa, člen akademie, tělesný lékař francouzských králů Ludvíka XVIII. a Karla X. Mezi nemocnými, které vyléčil, byl jistý farář venkovský, jehož víra živá, odevzdanost do vůle Boží, křesťanská trpělivost a vděčnost k lékaři tak jej dojala, že když na sklonku života jej zastihla nemoc smrtelná, jemu na mysli tanul obraz onoho faráře. Tato upomínka jej učinila v nemoci opět věřícím katolíkem, jakým dříve byl, než jej falešná filosofie odvrátila od církve katolické. I povolal k sobě svého přítele, kněze katolického, sedm dní před svou smrtí, jemuž se vyzpovídal a od něhož přijal Nejsvětější Svátost Oltářní velice nábožně. Spatřiv Tělo Páně, zdvihl se na svém lůžku a projevil svou úctu největší. Při posledním pomazání odpovídal k modlitbám církevním vroucně a dal na jevo svou živou a vřelou víru ve přítomnost Pána Ježíše, Syna Božího, v Nejsvětější Svátosti Oltářní. Jako upřímný katolík zemřel tento universitní professor.

Falešná filosofie již mnoho zlého natropila, svádějíc na cesty nepravdy a nepravosti a okrádajíc

o poklid duševní; takovou filosofii vymyslel (ne vyzkoumal), abych uvedl příklad, Kant, Comte, Spencer. Kéž by na filosofických fakultách se přednášela vedle falešné filosofie pravdivá, křesťanská, aristotelicko-thomistická, jejíž účinky jsou dobré. Pravda přináší dobro, nepravda zlo. Mladík nerozváživý, v pravdě neutvrzený, bývá snadno sveden falešnou filosofií, která svou povrchností k sobě láká, která se leskne zevnějším nátěrem pozlátkovým, nicotu a hnilobu pokrývajícím, která pýchou nadýmá a náruživostem hoví. Šťasten jest, kdo jako Dupuytren ještě v čas se odvrací od filosofie falešné a záhubné.

XII.

Eisenbach.

E i s e n b a c h J i n d ř i c h, doktor, narozen roku 1795, stal se r. 1825 professorem moderních jazyků na universitě v Tübingách ve Württembergu. Slysme stručně, zterak sám líčí své obrácení z protestantismu k církvi katolické

Jeho hlavní náruživostí byla pýcha, která byla pohnutkou všech jeho činů. Pýchu v sobě rozněcoval čítaje staré klassiky římské; římská ctnost pohanská byla jeho ideálem. Toto smýšlení pohanské jej svedlo, že počal o jistých pravdách křesťanských pochybovati a je zavrhovati. Než, poněvadž pravdy křesťanské tvoří jeden celek, celé křesťanství pozbylo u něho své vnitřné ceny, své platnosti. Této ztráty nemohl mu nahraditi rozum lidský žádným důkazem historickým, ani filosofickým. V této rozervanosti mu nepomohlo protestantství. Neboť kdo mohl jemu, protestantovi, zaručiti, že Písmo sv. jest slovo Boží, že jest neporušeno? Jestliže Luther některé knihy Písma sv. prohlásil za podvržené, proč by jiní neměli právo prohlásiti jinou knihu anebo jiné místo za podvržené? Dále, kdo mohl Eisenbachovi zaručiti pravý s m y s l Písma sv.? Odkazovali jej k jeho rozumu; než ten v něm probouzel přčetné pochybnosti, které se zdály býti neod-

bytnými a vyvracely Božský původ a neomylnou moudrost Písma sv. Protestantství musilo jej důsledně přivést k nevěře, poněvadž zavrhuje tradici a auktoritu církve. Protestantské knihy a učenci protestantští mu nemohli vrátiti ztracenou víru. Posléze poznával, že jediný Bůh zázračně jej přivésti může ku pravdě.

A této milosti zázračné dostalo se mu od Boha skrze Rodičku Boží. V jisté důležité věci, která mu působila veliký nepokoj a velikou nesnáz, jsa takoroka zoufalým, učinil Panně Marii slib, poněvadž slyšel od katolíků, že Panna Maria jest u Syna Božího mocna. Hned po tomto slibu obrátila se věc ona k jeho prospěchu neočekávanému a velice příznivému. Proto nemoha neuznati, že mu Bůh pomohl na přímluvu Panny Marie, vyplnil svůj slib, ano vděčností puzen, učinil ještě více, obcoval mši svaté, poněvadž slyšel od katolíků, že Panně Marii se líbí ten, jenž Bohu přináší oběť mše svaté. Mše svatá učinila na něj hluboký a zvláštní dojem sama sebou, ne zrakem ani sluchem; dojem ten připisoval milosti Boží, která v něm pravou nábožnost vzbuzovala. Od té doby častěji obcoval mši sv, která jej naplňovala blahými city, dobrými úmysly a silou mravní, kterou si dříve marně přával.

Aby život katolický, od protestantů velice tupený, lépe poznal, aby pravdy se dopátral o úctě od katolíků Panně Marii prokazované, od protestantů však prohlašované za modloslužbu, odebral se r. 1832 dvakrát do Schwäbisch-Gmündu, kde jest znamenité poutní místo »St. Salvator« s kalvárií. Dobré dojmy, které v něm způsobila úcta k Panně Marii a pobožnost křížové cesty, podporovalo jeho obcování s výbornými katolickými kněžími a čtení dobrých katolických spisů. A tak působením milosti Boží, od něho vděčně uznávaným, se stalo, že překonav protestantský nespravedlivý odpor proti katolické hierarchii a proti některým částem dějin církve katolické a odloživ bázeň před známými protestanty, učinil r. 1833 veřejné vyznání víry v katolickém farním chrámu v Tübingách.

Tak dospěl universitní professor ku pravdě a du-

ševnímu klidu, který svět protestantský ani dáti ani vzítí nemůže.

Pěstování starých klassiků, pravdě odporující, vzdělanosti škodí a vede k čirému atheismu. Církev katolická učí nás pravdivě a s prospěchem studovati spisy pohanských Řeků a Římanů.

Protestantství, důsledně provedené, končí nevěrou, úplným odpadnutím od křesťanství.

Protestant, chce-li přijíti ku pravdě, od Syna Božího zvěstované, ať vzývá Pannu Marii, která mu vyprosí od Pána Ježíše milost k uvěření nevyhnutelnou.

XIII.

F a b r e.

Dr. Augustin Fabre, jenž r. 1836 se narodil a roku 1884 zemřel v Marseillu ve Francii, byl netoliko výtečným lékařem, od nemocných s plnou důvěrou očekávaným, ale také výborným profesorem fakulty lékařské, jež akademikové milovali, jsouce okouzlení lehkostí a vnadou jeho přednášek, jakož i bohatostí a hlubokostí jeho myšlenek. Tuto dvojí slávu převyšovala jeho láska k víře katolické, provázená ctnostmi vzácnými. Neboť v pravém slova smyslu obětoval svůj život službě nemocných, zvláště chudých, kterým pomáhal také penězi. Tato láska k nemocným, kteří ve velikém množství vyhledávali jeho pomoci, zvláště k chudým, kteří ho milovali jako otce, vycházela ze živé víry, kterou lnul ke Kristu Pánu a církvi katolické, od Krista Pána založené. Aby mohl vyhověti potřebám nemocných, nepřál si oddechu a radovánek, věda, že Bohu musí účty klásti. Bylo-li potřebí, stlal chudobnému postel a zametal pokoj; také útěchu náboženskou poskytoval. A to vše činil nelíčenou prostotou, nedbaje nevděku a únavy. Nehledal slávy tohoto světa, cti a vyznamenání; žil podle učení církve katolické Bohu a svému povolání křesťanskému, jež mu kázalo milovati Pána Boha, o spasení duše své se starati a bližnímu podle sil svých prospívati. Že

nehledal a nehromadil statků pozemských, netřeba podotknouti; rozdál hojně peněz. Pravou pokoru spojoval s tichostí a veselostí. Všecky ctnosti jeho převyšovala hluboká zbožnost, kterou sloužil Pánu Bohu, konaje povinnosti náboženské. Každý den obcoval mši svaté a přijímal Nejsvětější Svátost Oltářní, Rodičku Boží ctil a návštěvy konal Pánu Ježíši ve svatostánku. A že se nestyděl za víru katolickou, dokázal, když vyháněla vláda řeholníky z jednoho kláštera. Protestoval proti takovému jednání a vrhnuv se na práh kláštera, pravil ke komisaři: »Na mne musíte šlápnouti, chcete-li do kláštera.« Tento jeho protest popudil profesorský sbor fakulty lékařské, tak že ho chtěli sesaditi. Než vláda bála se studentů, kteří k němu s láskou lnuli. A proto jenom smrt jim jej vyrvala, zastihnuvši jej v nejlepším věku, poněvadž sebe obětoval nemocným. Když pozoroval, že nemoc jeho jest k smrti, zavolal nejprve faráře, k němuž řekl: »Raní mne mrtvice, tak že budu žíti již jen krátký čas. Předvídal jsem mrtvici, ale nedomíval jsem se, že tak záhy zemru; než, ať se stane vůle Boží.« Když pak jej farář napomenul, aby se k smrti připravil, odpověděl takto »Pane faráři, 47 let jsem se k smrti připravoval.« Teprve, když přijal svaté svátosti, zavolal lékaře, s kterým klidně a jasně mluvil o své nemoci. V úterý se roznemohl a ve čtvrtek zesnul v Pánu, vzývaje svatá jména: Ježíš, Maria, Josef, a rozloučiv se se svou chotí, kterou vroucně miloval. Pohřeb jeho byl sice bez nádhery, kterou nikdy nemiloval, ale účastenství bylo neobyčejné, jehož se dostalo jemu, váženému občanu, výtečnému lékaři a professoru, štědrému dobrodinci, pokornému učeníku Krista Pána, věrnému synu církve katolické, jenž svůj život zasvětil službě lásky. Lid volal: Světec nám umřel.

Ze života dra. Fabre-a vysvítá 1. Učenec může a má býti upřímným katolíkem, chce-li býti dokonalým; věda a život podle víry katolické se dají spojit, nepřekáží-li pýcha, lakota, rozkošnictví. 2. Pravá zbožnost jest pramenem pravé lásky k bližnímu. 3. Katolík, byť i sebe více zaměstnaný, má dosti času k modlitbě; také práce může býti modlitbou.

4. Čím více upřímných katolíků, tím méně chudých.
5. Professor universitní, upřímný katolík, jest velikým dobrodincem svých posluchačů, kteří mu splácejí láskou a vděčností. 6. Upřímný katolík hájí církev katolickou proti nepráví a násilí, byť i pocházelo od vlády. 7. Smrt nepřekvapí upřímného katolíka, jehož pozemský život jest přípravou k životu záhrobnímu, a jenž se svatým Pavlem žádá si býti rozdělen a býti s Kristem. Professor universitní, upřímný katolík, umírá s myslí do vůle Boží odevzdanou a radostnou, ne zoufale, ne s resignací do slepé a tyranské nutnosti osudné a neznabožské; umírá, užívaje útěch náboženských, od církve katolické podle ustanovení Božího poskyto-
vaných; umírá jako člověk od Boha milovaný a Boha milující.

XIV

F a y e.

F a y e H e r v é, narozen roku 1814, zemřel roku 1902, professor astronomie na vysokých školách technických v Paříži. O učenosti a spisech jeho dává svědectví Ottův Slovník naučný. Zde budiž poznamenáno, co praví francouzský časopis »Cosmos« v nekrologu o Faye-ovi:

Faye était un catholique fervant, croyant et pratiquant. Faye byl katolík horlivý, věřící, jenž také podle víry žil.

Jisto jest, že ani v přednáškách, ani ve spisech netajil své přesvědčení o duchovosti duše lidské a o jsoucnosti Boha, stvořitele nebe i země. Nebyl přítelem vědy, která Boha zamítá, poněvadž taková věda není vědou. Tak čteme o něm v nekrologu v časopise Revue des Questions scientifiques Louvain, 1903.

Horlivě po katolicku věřiti a horlivě po katolicku žíti, obojí bez bázně, jest ozdobou profesora vysokých škol. Kéž by si pamatovali atheističtí profesoři, o čem byl Faye přesvědčen, že věda, Boha zamíta-

jící, není vědou, nýbrž hloupostí, nepravdou a lží, která rozum zatemňuje a vůli k zlému nakloňuje. Věda lidská má svůj základ v Bohu a v náboženství, jak dokázal universitní profesor filosofie, dr. Otto Willmann, v »Geschichte des Idealismus«.

XV.

Fergola.

F e r g o l a M i k u l á š, professor matematiky na universitě v Neapoli, o geometrii starých velmi zasloužilý, člen akademie věd a král. společnosti bourbonské, narozen roku 1753 a zemřel roku 1824. Ve spisech akademie věd se vyskytují výborné stati Fergolovy o záhadách dotyků, o záhadě sil středových, o křivkách, theorie geometrických míst druhého řádu atd. Z jeho spisů samostatných jsou nejlepší: 1. Solutiones novorum quorundam problematum geometr. 1779. 2. Risoluzione di alcuni difficili problemi ottici. 1780. 3. Vera misura delle volte a spire. 1783. 4. Metodo da risolvere i problemi di sito. 1785. 5. Le sezione coniche. 1791. 6. Prelezioni a principi matematici del Newton 2 vol. 1792, 1793. 7. L'arte euristica. 1811. 8. Corso d'analisi sublime, rukopis, z něhož vydal Fiauti výtah. 9. Principi d'astronomia, rukopis. 10. Diottrica analitica, rukopis. Fergola ještě více prospěl vyučováním, než spisováním, a založil v Itálii školu geometrů, která hluboko vnikla do ducha pravé metody starých. Že byl Fergola upřímným katolíkem, ano, že vedl život svatý podle učení církve katolické, že harmonicky spojoval hlubokou učenost s katolickou vírou, dokazuje chvalořeč, kterou promluvil po jeho smrti dr. Ventura před shromážděním profesorů university neapolské, a která byla otištěna a rozdána mezi studující universitní, aby Fergolu si učinili svým vzorem.

Blaze působí professor universitní, jenž mládež netoliko pravdě učí, ale také dobře vychovává; takovému věnují posluchači vděčnou památku. Zdali za-

sluhuje chvály professor, jenž buď nevychovává aneb vychovává slovem a životem špatně, nekřesťansky, jenž v posluchačích víru katolickou podvrací?

Fergola, jsa důkladným znalcem přírodních zjevů a zákonů, bedlivě zkoumal zázrak, který se děje na krvi sv. Januaria, a shledal jej pravým zázrakem křesťanským. Tento zázrak spisovatel těchto životopisů sám viděl a líčí ve své »Obraně základů víry katolické« 1. sv. str. 137.

XVI.

Freudenfeld.

Freudenfeld, dr. Burkard Jindřich, narozen roku 1784 z rodičů protestantských ve Schweringu oddal se studiím filosofickým a historickým; habilitoval se jako soukromý docent na filosofické fakultě university Göttingenské a stal se profesorem dějin na universitě Bonnské. Netěšil jej racionalismus, do kterého zabředl důsledně protestantismus, a obrátil se ku katolicismu, jež počal historicky studovati, přihlížeje zvláště k době reformační od Luthera vzniklé. Tak se přesvědčil o Božském původu a pravdě církve katolické a nepravdě protestantismu. Víra katolická objevila se mu býti největším dobrodiním, jehož člověk potřebuje, aby se stal dokonalým a šťastným. Pravdu pověděl jistý theolog protestantský, říká: »My protestanti máme slupku, kdežto katolíci mají jádro.« Poznal pravdu, ale podržel slupku hořkou a trpkou, kdežto měl ji zahoditi a osvojiti si jádro zdravé a užitečné. Zcela jinak, než tento theolog, jednal Freudenfeld, jenž si zamiloval pravdu víry a církve katolické. Ale tím se nezalíbil protestantským akademikům. V 2. semestru r. 1821 ohlásil přednášky o dějinách tří posledních století. Jeho srdatost, kterou hájil pravdu historickou, přihlížeje k náboženským poměrům na universitě, odvolává se k dějepiscům nestranným a na slovo vzatým, jako Heerenovi a Villersovi, a neopouští hlediště historického, popu-

dílů protestantské posluchače fanatismem zaslepené a pravdě nepřístupné, kteří Freudenfelda, přednášejícího o zásadách, počátcích, prostředcích a následcích reformace protestantské, přerušili hlukem huronským a klukovskou demonstrací. Ačkoli rektor a senát akademický se zastali Freudenfelda, přece vláda mu zakázala dále přednášet. Tu odešel Freudenfeld do Říma, kde veřejně učinil vyznání víry katolické, načež se odebral do Švýcar do Freiburgu, kde vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. Byv na kněze vysvěcen, stal se rektorem chlapeckého semináře; později byl profesorem filosofie a dějin v kolleji Freiburgské. Posléze působil v kolleji Stonyhurstské v Anglii, kde roku 1850 zemřel.

Protestant, jenž bedlivě, důkladně a objektivně studuje dějiny, přesvědčí se o pravdě katolicismu a o nepravdě protestantismu; pak ale jest povinen státi se katolíkem.

Ale fanatismus, který slepě a houževnatě lne k nepravdě, mnohdy překáží a k násilnostem svádí, jež zastupují místo důkazů. Nelze chváliti, že vláda fanatickým studentům přednost dala před objektivným a klidným historikem, poctivě pravdu hledajícím a poznanou vědecky a zmužile hlásajícím. Církev katolická, z pravdy od Ježíše Krista, Syna Božího, sobě svěřené se těšíc a jí věrně hájíc, fanatismu nezná.

XVII.

Gfrörer.

G f ö r e r A u g u s t i n B e d ř i c h, historik německý, narozen roku 1803, zemřel roku 1861. Rodiče, přísní luteráni, chtěli míti z něho luteránského duchovního, a proto jej poslali do Tübingů na universitu. Zde si osvojil znamenitých vědomostí, ale učení theologové protestantští, jeho učitelé, nedovedli mu vštipiti ani víru ve zjevené náboženství. Když dosáhl s vyznamenáním hodnosti doktorské, zdržoval se 4 roky ve Švýcařích a Římě. Navrátiv se, stal se opa-

kujícím učitelem theologie v Tübingách, kteréžto postavení se mu však nelíbilo, poněvadž nevěřil ve zjevení křesťanské. Proto se zaradoval, když jej král Württemberský učinil knihovníkem král. knihovny ve Stuttgartě s názvem universitního profesora. Tu se mohl oddati svým zamilovaným studiím, dějepisu a filosofii, tak že mu nebylo třeba vyznávati víru protestantskou, kterou pokládal za sebránku a směsici názorů víře nepodobných. Od roku 1846 až do své smrti byl professorem dějin na universitě ve Freiburgu. Vydal více spisů, jež jsou uvedeny v Ottově Naučném Slovníku.

Studováním filosofie a dějepisu přesvědčil se o nepravdě filosofie, jaká zavládla v Německu působením Kantovým a zavedena byla do theologie protestantské, a o nepravdě protestantského rationalismu, který podkopal náboženství křesťanské a zbavil je povahy nadpřirozené a Božské. Přísné badání historické, jež logiky šetří a svědectví historická bedlivě vyšetřuje, proklestilo mu cestu k víře křesťanské a k církvi katolické, která jediná od Ježíše Krista, Boha a člověka, jest ustanovena, aby hlásala náboženství křesťanské pravé a neporušené. Roku 1853, kdy právě církev katolická byla v Badensku pronásledována, kdy vláda protestantská žalářovala kněze katolické, církvi katolické věrné, a jejich vrchním pastýřem, neohroženým bojovníkem za zájmy katolické, hanebně nakládala, učinil veřejně v arcibiskupském chrámu ve Freiburgu katolické vyznání víry a odvolal všecko, cokoli napsal proti článkům víry katolické. Jeho manželka s dětmi již dříve sama z vlastního přesvědčení vrátila se do lůna církve katolické. Gfrörer, neboje se úsměšků a potup protestantských, hájil arcibiskupa a universitu Freiburgskou proti vládě, a vytrval, věren jsa církvi katolické, až do smrti. V posledních okamžicích svého života mohl se těšiti tím, že jenom pro pravdu pracoval, že hájil svobodu církve katolické a slávu své vlasti skrze církev katolickou. Tiše a blaze zesnul, maje oči ve svatém vytržení obráceny k nebesům a dávaje na jevo ve tváři klid a radost. Tak umírá professor universitní, upřímný katolík.

Slyšme některé jeho názory o církvi katolické. Původ hierarchie katolické, která prý, jak hlásají protestanti, vznikla v 2. století po Kristu, shledává Gfrörer v době apoštolské, a praví o ní toto: »Bez hierarchie nebylo by křesťanství snad nikdy zvítězilo nad římskou říší pohanskou, anebo jistě ne tak rychle, ne tak dokonale. Toť jsou zajisté ne malé služby, které hierarchie církvi prokázala v prvních 4 stolecích. Jinými službami neméně důležitými může se hierarchie vykáhati ve středním věku; také může se honositi tím, že nejslechetnější učitelé církevní, Augustin a jiní podobní, kteří způsobem neobyčejným působili na své vrstevníky, jakož i na lidstvo potomní, hierarchii ochotně se podrobovali a pro ni pracovali.« Mužům, kteří stáli v čele hierarchie, prokazoval hlubokou úctu, jak ve svých spisech, tak i soukromě v kruhu rodinném.

O církvi katolické středního věku napsal Gfrörer: »Čtyřikrát, když Německo do největších zmatků bylo přivedeno nezměrnou ctižádostí svých císařů, přičinilo se duchovenstvo katolické s výsledkem dobrým, aby říše německá byla zachráněna. — Duchovenstvo katolické netoliko stavělo a chránilo trůn křesťanského krále, aby panoval pořádek a slabým aby se dostalo ochrany, ale také překáželo, aby král se nestal tyranem a národové aby se nestali otroky. Tak jednala církev latinská, tak plnila své povolání vznešené. Církev středního věku národům udílela dobré rady, pořádek zaváděla, zákony dobré dávala.«

Gfrörer dokázal, že Gustav Adolf, král švédský, jehož protestanti němečtí pokládají za ochránce protestantismu, od nikoho nebyl do Němec povolán, nýbrž že vnikl do říše německé jako lupič, aby se obohatil zeměmi německými a zmocnil se koruny císařské. Také dokázal historicky, že vojevůdce Tilly, od protestantů nenáviděný a šeredně pomluvený, jednal poctivě a mravně nejen jako katolík, ale také jako německý patriota, že mu náleží čestná památka.

Gfrörer si váží velice církve katolické, protože si vede ve všem rozumně, že pečuje nejen o spásu věčnou, ale také o blaho časné a o pravou svobodu;

vyhovuje všem potřebám lidským, poskytuje filosofům nejhlubší ideje ku přemýšlení a nevinným i nešťastným pomáhá ochranou a útechou.

Papežství posuzuje spravedlivě a příznivě; pokládá je za ústavu nevyhnutelnou, od Syna Božího skutečně zřízenou, a nadmíru prospěšnou. Dějiny, které napsal o papeži Řehoři VII., jsou stkvělou apologií papežství.

Někteří katolíci vzdělaní pokládají protestantského universitního profesora a spisovatele dějin, jenž církev katolickou hanobí, za nestranného posuzovatele jejího, katolického však, jenž ji hájí, za zaujatého a strannického. Takový zápor jest falešný. Neboť onomu nasadilo protestantství, církvi katolické nepřátelské, tmavé brejle, kterými vidí všecko tmavě; tento pokládá, jako dějepisec, za svou povinnost pravdu poznati a poznanou oznámiti. P o c t i v ý dějepisec protestant vyšetřuje bez tmavých brejlí protestantských dějiny církve katolické a velebí ji, jako Böhmer, jenž protestantem zůstal, anebo jako Gfrörer, jenž důsledně, milostí Boží veden, se stal z přesvědčení a dobrovolně jejím údem.

XVIII.

G i l b e r t.

Gilbert Alois Filip, narozen roku 1832 v Beauraingu v Belgii, doktor přírodních věd a matematiky, professor všech věd vyšších mathematických na katolické universitě v Luvani od roku 1855—1892, kdy zemřel. Byl majitelem 4 řádů a členem 6 učených společností

Gilbert žil pro vědu a učence, víru a církev katolickou, žáky a universitu Luvaňskou, rodinu a společnost. Jsa ducha živého a čilého, jenž klidně a bezpečně soudil, domáhaje se se zápalom pravdy vědecké a historické, jsa trpělivým badatelem a v práci vytrvalým, pěstoval mathematické vědy čisté a užité, fysiku a mechaniku, astronomii a geografii; jeho vý-

zkumy a fyzikální stroje, zvláště barogyroskop, kterým jistotně dokázal, že země se točí kolem své osy, byly od učenců s pochvalou přijímány; zabýval se se zdarem otázkami historickými, týkajícími se vědy a učenců, zvláště Galilea, o němž pojednává, dokázal, jak nespravedlivě se soudí o církvi od nepřátel; psal správně a půvabně, vysoce pro učence, srozumitelně pro žáky, prostě pro lid, jemuž vědu popularisoval. Vydal 209 publikací.

Nemiloval však vědu toliko pro vědu samu, ale také hlavně a především proto, že jest zbraní mocnou, kterou by se hájila pravda náboženská, víra katolická. Zdokonalovati se ve víře, prospívati vědomostmi náboženskými, hájiti víru proti nepřátelům, shromažďovati muže vzdělané a upřímné pod praporem katolicismu, učiniti z nich vojsko, jež by odporovalo bludu a předsudku, bylo úlohou, jež zaměstnávala jeho ducha. Za tou příčinou založil s knězem Carbonellem časopis vědecký »La société scientifique de Bruxelles«, který by pěstoval shodu mezi vědou a vírou; vychází posud, jsa podporován spolkem učenců. Život jeho byl provanut přesvědčením katolickým, jež studováním theologickým jsouc živeno zdárně a blaze působilo na jeho vůli. Říkával: Katolíci jsou povinni dokázati, že jsou učenými, a učenci jsou povinni dokázati, že jsou katolíky. Plnil svědomitě povinnosti, katolíkům uložené; každý den ráno obcoval mši svaté, modlil se každého dne růžencem, přistupoval týdně jednou ke stolu Páně. S láskou k Bohu spojoval lásku k bližnímu, konaje skutky milosrdenství, a dbal o to, aby jeho dobré skutky zůstaly v tajnosti.

Pro své žáky napsal dvě výborné učebnice, z nichž jedna dožila se vydání druhého, druhá čtvrtého. Nešetřil času, námahy, oběti pro své žáky. Na své přednášky připravoval se svědomitě; proto vynikaly obsahem a formou. Byl ke svým žákům vlídným a dobrotivým a činil jim dobře ze srdce, jak mohl; působil také na jejich vůli. Universitu Luvaňskou zvelebil netoliko svědomitým plněním povinností svých, ale také tím, že s rektorem Laforetem se při-

činil, aby k universitě připojeny byly vyšší školy technické. Úmysl jeho se zdařil; neboť z nich vychází značný počet techniků katolických, kteří s vědomostmi technickými spojují smýšlení a život katolický. Tak jest oslavena i universita Luvaňská i církev katolická.

Rodinný život jeho byl řízen pravou láskou a poskytoval mu spokojenost, která jej velice blažila. Láska jeho však nebyla omezena rodinou, ale vztahovala se také k bližnímu vůbec, kterému, jak bylo již připomenuto, dobře činil. Zvláště však pamětliv byl lidu dělnického, jemuž vzdělával techniky katolické na universitě, jsa pevně přesvědčen, že jediný duch církve katolické spásu přinésti může dělníkům, kdežto sociální demokracie neznabožská jim a veškeré společnosti lidské jest k záhubě jak hmotné, tak duševní. Před svou smrtí o to s jinými pečoval, aby se dostalo lidu dělnému pořádných bytů.

Professor vysokých škol, upřímný katolík, miluje svou vědu, ale ne pro ni samu, a dokazuje nejen svou učenost, ale také své smýšlení katolické.

Professoři vysokých škol, kteří církev katolickou zavrhují, ať čítají časopis od Gilberta založený; přesvědčí se, že mezi vědou a vírou jest shoda.

Technikové, vychovanci university Luvaňské, upřímní katolíkové, blahodárně působí na dělníky.

Právem žádá universita Luvaňská, aby posluchači techničtí se vzdělávali ve filosofii křesťanské a víře katolické, aby podle této dvojí souladné vzdělanosti život svůj spravovali.

XIX.

Görres.

Görres Jan Josef, šlechtic, jenž slovem a písmem pracoval v oboru politiky, přírodních věd, umění a básnictví, dějin, filosofie a theologie, a velikých zásluh si získal o obrození katolického Německa, narodil se v Koblenci r. 1776 a zemřel r. 1848.

Byl professorem fyziky v Koblenci, ve škole, jež slula sekundární, professorem dějin a literatury na universitě v Heidelbergu, od r. 1827 professorem universitním v Mnichově, kde měl přednášky historicko-filozofické.

Revoluci a republiku francouzskou, když byl obojí důkladně poznal, nenáviděl; proti Napoleonovi psal, aby Německo roznítil proti němu; vlády německé káral z absolutismu a napomínal, aby se staraly o blaho lidu, začez byly jeho noviny, »Rheinischer Merkur«, potlačeny, on sám potrestán odejmutím ředitelství veřejného vyučování, odejmutím platu a pronásledováním. Církev a stát pokládal za dvě společnosti samostatné, ale ne oddělené; ve věcech společných mají býti svorny a vespolek sebe podporovati; církvi jsou podřízeny ve věcech víry a mravů nejen občané, ale také knížata a představení; církev má právo nabývatí statků pozemských, kterých potřebuje k dosažení cílů náboženských, a jimi vládnouti. Těmito zásadami se řídil, když hájil proti pruské vládě arcibiskupa kolínského, Klementa Augusta. Hájil monarchii, ale ne absolutism, a žádal, aby stát byl spravován podle křesťanské mravouky. Pěstoval umění, vědu a víru katolickou se zápalem; miloval lid a církev katolickou, jich se zastáváje proti přehmatům státním a jiným útokům; hájil moc státní proti revoluci. Pravda, mravnost a krása byly ideami tohoto velikého katolíka; všecky tři nalézal v církvi katolické. Kolem něho se shromážděli přčetní učenci, umělci, politikové, kněží; jej ctíli také mnozí protestanté. Mnoho spisů zůstavil po sobě dobrých; jeho však památku hlásá nejvíce časopis dosud vydávaný: »Historisch-politische Blätter«, který s jinými založil, a do něhož uložil mnoho a mnoho článků. Zavrhoval dějepis neznabožský, pantheistický a rationalistický; v dějinách světových viděl dílo prozřetelnosti Boha trojjedinného, za jejich střed pokládal kříž Ježíše Krista. Tím jsou jenom naznačeny hlavní rysy povahy a působnosti velikého katolíka, Görresa, profesora vysokých škol. Žil a zemřel jako katolík podle víry, od církve katolické hlásané.

Uváží-li kdo povahu a působnost Görresovu, nebude se diviti, že Němci katolíci posud s úctou jeho jsou pamětlivi, považujíce ho za vzor právého katolíka, a že spolek jejich, ienž pěstuje vědu a víru, se zove Görresovým.

XX.

Hairion.

H a i r i o n B e d ř i c h, doktor lékařství, narozen roku 1809 z rodičů katolických v Beaumontu v Belgii, zemřel roku 1887 v Luvani. Byl profesorem lékařství na svobodné katolické universitě v Luvani od roku 1836—1883. Byl komturem řádu krále Leopolda, majitelem vojenského kříže, členem král. akademie lékařské, dopisujícím členem cís. akademie v Rio-Janeiro.

Spisovatel nekrologu universitního, professor a dr. lékařství Eugen Hubert, řadí Hairiona mezi nejvýtečnější professory universitní, nazývá jej vzorem profesora, učence a soukromníka, jehožto život byl šlechtný, křesťanský a prospěšný. Přednášel na universitě hygienu, byl přednostou kliniky nemocí venerických a kožních, jakož i kliniky nemocí očních. Vydal 49 publikací tiskem. V lékařství očním drží přední místo a svými vědomostmi a praktickou zručností prokázal se lidstvu trpícímu velikým dobrodiněm. Všecky ctnosti profesorské a lékařské jej zdobily; v přednáškách zachovával pořádek, metodu, přesnost a logiku, hleděl více prospěti než se stkvíti, raději jasně a určitě, než elegantně vykládati; byl výtečný patholog, therapeut, hygienik; uměl výborně nemoc rozpoznati. Ke svým kolegům choval se přátelsky, důvěrně, uctivě. Své posluchače miloval, jim prospíval nejen svědomitým plněním svých povinností profesorských, ale i jiným způsobem jako přítel a otec. Proto jej poctili posluchači, také dřívější, darem, krásným poprsím jeho, uznávající vděčně, že velmi pečlivě vychovával lékaře křesťanské. Hairion spojoval pevnost charakteru s dobrotivostí, neoblomnost v zásadách

s laskavostí; srdce v něm bylo vřelé, šlechetné, tak že kdo jej znal, jej miloval. Celý jeho život se významával prostotou a pořádkem, vážností a skromností. Proto se mu dostalo mnohé a veliké pocty, jak shora pověděno; v mezinárodním kongresu ofthalmologickém, který svolal v Bruselu, předsedal, byl předsedou lékařské akademie, zastupoval, byv od ministra poslán, vážně a důstojně Belgii při všeobecně výstavě pařížské. Pocty nevyhledávaje byl jich hoden pro ryzí charakter, jemné srdce a velikou učenost. Jeho mravní dokonalost byla zkoušena a stkvěle osvědčena mnohými trampotami, jež snášel s křesťanskou trpělivostí.

A tento tak znamenitý professor byl upřímným katolíkem, jenž měl víru a podle ní také žil. K smrti se sice připravoval celý život, ale zvláště, když jsa výborným rozpoznatelem, znamenal, že se blíží. Poslal si pro svého zpovědníka, jenž jej zaopatřil sv. svátostmi. Bez nádhery byl pohřben, jak sám byl ustanovil.

Professor universitní, upřímný katolík, hledá slávu Boží, ne svou.

XXI.

H a l l e r.

Haller Karel Ludvík, šlechtic, narozen roku 1768 v Bernu, zemřel roku 1854, byl nejprve diplomatem ve službách švýcarských, od r. 1806 profesorem dějin a státních věd na universitě bernské a od r. 1814 členem velké rady, ano i tajným radou republiky bernské. Když přestoupil r. 1820 k církvi katolické, zbaven byl svých hodností. R. 1825 obdržel místo v ministerstvu v Paříži a r. 1830 stal se profesorem státního a mezinárodního práva. Po červencové revoluci odešel do Solothurnu, kde byl zvolen za člena velké rady. Zde pracoval tento upřímný katolík ve vědě právnické až do své smrti, kterou podstoupil s největším klidem duševním a s plným

vědomím, aby přešel do života, ve kterém vládne spravedlnost Boží, od něho vždycky velebená. Hallerovo dílo nejznamenitější, trvalou cenu mající, jest: »*Restauration der Staatswissenschaft*«, ve kterém vyvrací důkladně a vítězně revoluční státní teorii, státní soustavu pak buduje podle práva přirozeného a dokazuje, že může býti říše šťastná a bezpečná bez státní všemohoucnosti a bez byrokracie. Kromě toho vydal veliké množství spisů církevních, politických a polemických; psal také proti svobodným zednářům. Haller byl rytířem řádů: papežského, francouzského a španělského. Právnick Jarcke o něm napsal: »Každý, kdo za našich dob poznal nejvyšší zásady revoluce, kdo miluje svobodu pravou a právní, čerpal štěstí svého přesvědčení přímo aneb nepřímou z díla Hallerova, jež pravé požehnání daleko šíří a šlechtnému spisovateli lepší slávu zjednává, než chvála, v novinách uveřejněná.«

Právnick, církvi katolické oddaný, uznává právo přirozené, na mravním přirozeném zákoně Božím založené, a právo nadpřirozené, od Syna Božího stanovené; zavrhuje revoluci a spojuje konservatismus s rozumným pokrokem a vývojem; jest nepřitelem svobodných zednářů, kteří, aby zničili auktoritu Boží, církevní a státní, neštítí se žádného prostředku nemravného.

XXII.

H e i s .

1. *Kdo byl Edvard Heis?* Edvard Heis narodil se v Kolíně nad Rýnem dne 18. února r. 1800. Odbyv gymnasium, studoval tři roky matematiku a přírodní vědy na universitě v Bonně a rozluštil v té době dvě otázky, na něž byla vypsána cena. Potom byl ustanoven za učitele matematiky a fysiky na gymnasiu kolínském; pak se stal vrchním učitelem matematiky, fysiky a lučby na spojené realné a řemeslnické škole v Cáchách (Aachen). Na popud slav-

ného hvězdáře Argelanderu dostalo se mu pro jeho práce vědecké od university Bonnské čestného diplomu doktora filosofie. Posléze byl povolán, doporučen byv od Alexandra z Humboldtů, za řádného profesora matematiky a astronomie na akademii münsterskou. Kdyby byl Heis nebyl věrným katolíkem z přesvědčení, byl by zajisté povolán na jednu z největších hvězdáren v Německu. Jeho Atlas novus coelestis, Nový atlas nebeský, jest dílo prvního řádu, jež bylo na př. od pruského ministerstva vyučování uznáno za výtečnou práci vědeckou a doporučeno knihovnám. V jiném díle zaznamenal Heis 15000 pozorovaných meteorů. Psal o světle zodiakálním, o záři severní, o padání hvězd, o ohnivých koulích, o úkazech soumraku a světla, o hvězdách měnlivých, vypočetl zatmění slunce, o němž mluví Ennius, zatmění, jež se stalo za války peloponeské, napsal »Sammlung von Beispielen und Aufgaben aus der allgemeinen Arithmetik und Algebra«, jež se dočkala již 7. vydání. Popularisoval astronomii a příbuzné vědy a vydával 17 roků týdeník o astronomii, meteorologii a geografii. Zvláště četná jsou jeho pojednání v časopise »Natur und Offenbarung«, jehož spoluzakladatelem a nejpilnějším spolupracovníkem byl 23 roky. Směr tohoto časopisu srovnával se úplně se směrem jeho ducha, an dokazoval, že není žádného sporu mezi výsledky novějšího badání vědeckého a křesťanským zjevením.

Jak veliká byla jeho učenost, dokazuje Serpieri, professor astronomie v Urbině, jenž, zvěděv o jeho smrti, napsal toto: »Dojala mě co nejbolestněji zpráva o ztrátě mého hodného, dobrého a výtečného přítele, ctěného profesora Heise. Věda ztratila jednoho z nejvýtečnějších pozorovatelů. Bystrost jeho zraku, nejdokonalejší svědomitost, jakou konal pozorování, dodávaly všem jeho výzkumům vždy význam prvního řádu. Právě proto je také jeho »Nebeský atlas« neocenitelný.« Podobně napsal znamenitý hvězdář, jesuita Secchi.

A tento veliký učenec byl ctitelem Panny Marie v Mariánské kongregaci akademické. Zajisté měl

k tomu dosti příčin jako katolický křesťan i jako posluchač vysokých škol, aby Pannu Marii ctil. Aniž jednal bez rozvahy, když jsa profesorem vysokých škol, přidružil se k Marianské kongregaci akademické. Uvažujme tyto důvody.

2. *Edvard Heis ctitelem Panny Marie jako katolický křesťan.* Edv. Heis dobře věděl, že úcta k Panně Marii, kterou ukládá církev katolická každému křesťanu, žádá od něho, aby předně Pannu Marii miloval. A kterak rozuměl této lásce? Kdo opravdu miluje, poznává pravou dokonalost a blaženost osoby milované a obojí bez ohledů sobeckých uznává; proto má na osobě milované zalíbení, raduje se z její dokonalosti a blaženosti, jakoby sám obojí požíval a přeje si, aby, možno-li, osoba milovaná se těšila z dokonalosti a blaženosti ještě větší; tyto projevy lásky nechová toliko ve svém nitru, ale provází je zevnějším činem příslušným; dále touží a přičiňuje se o to, aby také jiní osobu od něho milovanou podobně milovali, a posléze rmoutí se, nemiluje-li on anebo jiní tak, jak by milovati měli, hledě tento nedostatek odkliditi. Tak rozuměje Edv. Heis lásce, miloval podle zákona Božího, přirozeného a nadpřirozeného, Pána Boha trojjediného nade všechno, z celého srdce svého, celou bytností svou, nalézaje v této lásce svou dokonalost a blaženost. K této naprosté, nepodmíněné, nejvyšší lásce k Pánu Bohu připojil lásku k osobám stvořeným, lásku vztažnou, podmíněnou, podřízenou, která lásku k Pánu Bohu nutně provází. Než mezi osobami stvořenými první místo drží svou dokonalostí a blažeností Panna Maria, matka Syna Božího, milosti plná, požehnaná mezi ženami, královna nebeská, jejíž dokonalost a blaženost od Boha udělenou, ač konečnou, nemůže církev Kristova dosti vychýliti. Kdo miluje P. Ježíše, musí milovati též Jeho Matku; a naopak urážka, učiněná Panně Marii, platí též Pánu Ježíši. Dále uvažoval Edv. Heis, že Panna Maria jest nám od Pána Ježíše ustanovena za matku; kdo by tedy svou matku nemiloval? Posléze jako láska k Panně Marii vychází od lásky k Pánu Ježíši, tak opět k ní se vrací a ji vzmocňuje. Z těchto dů-

vodů soudil Edv. Heis, že láska k Panně Marii odpovídá zákonu Božímu, jak přirozenému, tak nadpřirozenému, a že sluší každému křesťanu.

P o d r u h é vyžaduje úcta k Panně Marii, abychom k lásce připojili následování jejího života zbožného a mravního, života ctnostného, jelikož milující snaží se státi podobným osobě milované; bez tohoto následování byla by naše láska k Panně Marii lichou a ničemnou. Máme ovšem státi se podobnými Pánu Bohu, Jenž nás stvořil ke Svému obrazu, podobnými Pánu Ježíši, Jenž ve Svém životě pozemském nám představuje vzor moudrosti, zbožnosti a mravnosti. Avšak naše slabost lidská ohlíží se po pouhém člověku, jenž milostí Boží a svým přičiněním svobodným život vedl svatý, Bohu milý, ctnostný, abychom podle něho život svůj řídili a stali se Pánu Bohu podobnými. A takovým člověkem jest Panna Maria, kterou následovati nejen můžeme, ale také máme, jelikož ona jest naší matkou a my jejími dítkami, a jelikož dítě hodné následovati má svou matku hodnou. Proto také Edvard Heis pokládal P. Marii za zrcadlo spravedlnosti, ke které dospěti cítil se povinným, a následováním jejího života vzorného uskutečňoval svou lásku k ní. Následování Panny Marie činilo jej podobným Pánu Ježíši.

P o t ř e t í vyžaduje úcta k Panně Marii, abychom jí o pomoc vzývali a za pomoc poskytnutou jí děkovali, jelikož tím uznáváme a velebíme její dokonalosti, a sice lásku k nám a moc, kterou má u Pána Ježíše, a jelikož tím projevujeme svou důvěru a vděčnost k ní. A věru Edvard Heis byl si toho dobře vědom, že jest potřebí, aby mu Panna Maria ku pomoci přispívala. Ovšem hlavně a především jest nevyhnutelna pomoc Boží v řádu jak přirozeném, tak nadpřirozeném; avšak Edv. Heis pevně věřil, že Pán Ježíš milostí Svě rozdává skrze ruce Svě Rodičky, že Panna Maria jako matka z lásky za nás oroduje a že Pán Ježíš ničeho nemůže odepřít Svě Matce. Proto se utíkal s důvěrou k Panně Marii ve všech svých potřebách přirozených a nadpřirozených, u ní vyslyšení docházel a jí vděčnost

svou prokazoval. Takové vzývání, jež vyslyšení docházelo, utvrzovalo jej v lásce k Pánu Ježíši a v poslušnosti k sv. církvi Jeho.

Tak jednaje, jako křesťan katolický každý jednati má, prospíval v lásce, úctě a službě, kterou byl povinen v míře nejvyšší Pánu Bohu trojjedinému; neboť úcta k Panně Marii vychází z úcty k Pánu Bohu a vede k ní.

3. *Edvard Heis ctitelem Panny Marie jako posluchač vysokých škol.* Když Edv Heis odbyl gymnasium v Kolíně, odebral se na universitu v Bonně. I umínil si zde zachovati živou víru katolickou, cvičiti se v náboženské mravnosti a obohacovati svůj rozum vědomostmi. Než pozoroval, že tomuto úmyslu trojímu brání mnohé překážky, kterým mnozí akademikové podléhají. Jedni chovají v sobě víru, ale mrtvou, jelikož nekonají povinnosti, jež jim ukládá víra katolická; druzí se stávají lhostejnými k víře, takže katolictví, protestantství, židovství pokládají za rovnocenná; jiní pozbývají víry, a ze synů církve katolické stávají se jejími nepřáteli; jiní opět klesají do děsné propasti atheismu. Tuto duševní čtverou záhubu připravují jim některé přednášky a knihy hlásající nepravdu, jakož i některé společnosti nešlechtné; vlivům těm nemohou někteří akademikové odolati, poněvadž nemyslí a nemají pevné povahy mravní. Také mravnosti pozbývají mnozí akademikové, jelikož mravnost chtějí míti bez náboženství, což není možno, jelikož pýchou a domýšlivostí bubří, hříchu se dopouštějí proti 6. přikázání Božímu, nestřídmému požívání a rozkošnictví se oddávají a marnotratně si vedou, rozpustilostí, sháněním se po zábavách, neuctivostí proti představeným, nevděčností a nemírným užíváním svobody pozbývají dobré pověsti. Posléze snaha vědecká u mnohých trpí, jelikož studují bez modlitby, nedbale přednášky navštěvují, nedbale studují, čas maří starostmi nepřislušnými, nezřízeným životem spolkovým, jakož i životem, jenž nešetří mravnosti, matky prave učnosti, posléze na zkoušky a cíl studií akademických zapomínají. Chtěje se uvarovati Edvard Heis těchto nebezpečných úskalí, ctil Pannu Marii, matku mou-

drosti. A také skutečně svůj trojí úmysl na univerzitě uskutečnil.

4. *Edvard Heis ctitelem Panny Marie jako professor vysokých škol.* Dříve než Edv. Heis nastoupil dráhu profesora nejprve na gymnasiu, později na vysokých školách, učinil si ideal profesora, odpovídající duchu křesťanskému, ideal pravý. Professor, jaký má býti, dokonalý, nemá toliko nehlásati atheismus lživý, nemá toliko neodporovati učení a zařízení Kristovu, nýbrž má také býti věren církvi katolické, od Boha založené, která předkládá náboženství jediné pravé, na základech pravé filosofie spočívající a o pravé důkazy historické se opírající, má také život svůj spravovati podle víry katolické. Professor dokonalý plní povinnosti náboženské, učitelské, rodinné a občanské z lásky k Pánu Bohu, sobě a bližnímu; jest nejen učencem, ale také dobrým učitelem, od něhož posluchači pravdu chápají srozumitelně, a dobrým vychovatelem, jehož slova a skutky doporučují mravnost pravou náboženskou; chová lásku ke kolegům a posluchačům, jejichž blaho duševní a tělesné jest mu drahé; varuje se pýchy, lakoty a rozkošnictví. Edvard Heis dobře věda, že tohoto idealu neuskuteční sám svými silami, bez Boha, ctil Rodičku Boží, aby mu pomoc vyprosila od Pána Ježíše. A nectil ji marně; neboť stal se professorem vzorným.

5. *Edvard Heis ctitelem Panny Marie v Marianské kongregaci akademické.* Může sice a má každý ctíti Pannu Marii sám pro sebe; ale jest prospěšno a přirozenosti lidské jakož i duchu církevnímu přiměřeno, ovšem ne nevyhnutelně nutno, aby byly spolky, kongregace, družiny ctitelů Panny Marie, od církve katolické schválené a podle předpisů církevních řádně řízené. Ve spolku jeden druhému dává dobrý příklad; ve spolku děje se napomínání, povzbuzování, poučování; ve spolku není bázně, která brání konati povinnosti; ve spolku jeden druhému pomáhá v potřebách duchovních a také tělesných; ve spolku je Kristus Pán mocněji přítomen; ve spolku lze dosíci četných milostí, od církve svaté jménem Krista Pána udělovaných; ve spolku Marianském mocněji Panna Maria

prokazuje svou lásku mateřskou. Proto vstoupil Edv. Heis do Mariánské kongregace. Volil však, akademicky jsa vzdělán, kongregaci akademickou, ve které byli jinochové a mužové akademicky vzdělání, ne že by se odlučovali pyšně od těch, kteří nejsou akademicky vzděláni, ale proto, že v kongregaci akademické se přihlíží k potřebám zvláštním, akademikům vlastním, tak že akademikové mohou dokonaleji cíle svého dojíti v kongregaci akademické. Spolky katolické neznají separatismu.

6. *S jakým výsledkem ctil Edvard Heis Pannu Marii v Mariánské kongregaci akademické?* Učenost mathematickou a astronomickou, kterou jsme vylíčili na počátku a kterou nazvati musíme velikou, považoval Edv. Heis za ovoce nejen své pilnosti, ale hlavně a především modlitby a ji také zpět odnášel k Pánu Bohu, jelikož ve svých přednáškách žákům připomínal velikost a všemohoucnost Boží, v dílech přírody se jevící, a je poukazoval k teleologii, účelnosti, jež pádným jest důkazem jsoucnosti Boží.

S velikou učeností, jak všeobecnou, tak odbornou, spojoval Edvard Heis hlubokou víru katolickou, o jejíž pravdě byl pevně přesvědčen a kterou podržel neporušenou až do své smrti, víru živou, podle které život svůj spravoval. Tato víra jej naplňovala synovskou láskou a oddaností k papeži, Piu IX, jemuž věnoval svůj »Nový atlas nebeský«.

Z víry katolické plynula jeho nábožnost a mravnost. Astronom Serpieri o něm praví, že byl ozdoben každou ctností a pravou dobrotou srdce a proniknut hlubokou a upřímnou zbožností. Astronom Secchi miloval jej pro jeho dobrotu srdce a jeho výtečné ctnosti a nazval jej šlechetným vzorem života ctnostného a krásného. Edvard Heis obcoval denně mši sv. a modlil se u večer se svou rodinou. Každou sobotu chodil k sv. zpovědi a každou neděli a svátek byl u sv. přijímání. Ve svátek sv. Aloisia, vzoru studující mládeže, nepřednášel, jelikož »den ten mu byl příliš svatým«. Jako dítě se těšival na církevní průvody. Své padesátileté jubileum učitelské chtěl oslaviti poutí k Matce Boží do Einsiedlu. Byl laskavý a přívětivý

v obcování a shovívavý v úsudku o jiných; byl myslí dětinsky veselý. K chudým a trpícím byl laskavým dobrodincem, pokud možno v skrytě. Zvláštní lásku věnoval své churavé manželce. Přítel Heisův, jenž s ním co nejdůvěrněji obcoval 25 roků, ujišťuje, že na něm za celý ten čas nepozoroval žádné nedokonalosti. Veliké vážnosti požíval u všech, kteří ho znali; což se ukázalo zvláště při jeho pohřbu roku 1877.

XXIII.

H e r m i t e.

H e r m i t e K a r e l narodil se dne 24. prosince roku 1822 a zemřel dne 14. ledna 1901; jeho památku poctila Česká akademie císaře Františka Josefa I. dne 1. prosince r. 1901. Jest to Karel Hermite, jehož učenost všude jest známa, kde se pěstují vědy; přečetné společnosti učené, také Král. česká společnost nauk a zmíněná Česká akademie, zvolily jej svým členem. Jakých zásluh si zjednal o vědu mathematickou, vyličil pan prof. Raýman. Mně budiž dovoleno promluvit několik slov o jeho povaze.

Povaha jeho přirozeně dobrá byla zdokonalována, všeliké skvrny zbavována, na vyšší stupeň dokonalosti povznášena od té doby, co živé víry katolické opět nabyl r. 1856 snahou milosrdné sestry, která jej ošetřovala v těžké nemoci, a slavného učence katolíka Cauchyho, od té doby, pravím, co přistoupil k řadě učenců katolíků opravdových, ku kterým ve Francii náleží na příklad Ampére, Ozanam, Cauchy, Pasteur.

Povahu měl výtečnou; jevil vážnou moudrost, vzácnou velkodušnost, srdečnou dobrotivost. Při své vědecké činnosti vedl život víře katolické odpovídající, náboženský, Bohu milý, nikoli vlažný, netečný, jsa katolíkem upřímným, rozhodným, jenž Bohu děkuje, že jest katolíkem. Nabyl veliké dokonalosti vzděláním rozumu a srdce, pěstováním vědy a víry;

byl přítelem pravdy jak přirozené, tak nadpřirozené, mravnosti křesťanské a krásy, jakou líčí aesthetika podle filosofie křesťanské a podle učení víry katolické; miloval umění, vědu, vlast, církvev katolickou, Boha; s výtečnými vědomostmi mathematickými spojoval všeobecné vzdělání, lásku k bližnímu účinnou a lásku k Bohu nevjroucnější; byl učitelem výborným, člověkem skromným, dobrým a úslužným, přítelem věrným, katolíkem vřelým, který se nebojí vyznati víru, je-li potřebí. V něm nebylo malicherné řevnivosti, jelikož pomáhal jiným, ve vědě pracujícím.

Zemřel, zaopatřen byv svátostmi umírajících.

Bližší zprávu o něm podává Revue des questions scientifiques, publiée par la société scientifique de Bruxelles, jež má heslo: Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest, t. j.: Nemůže býti nikdy pravý spor mezi vírou a rozumem, a jejíž členem činným byl Karel Hermite. Podobnou chválu čteme v Rivista di fis., mat. et sc. naturali, jakož i v Naturwiss. Rundschau.

Karel Hermite nám dokazuje, jak může a má se spojití snaha vědecká s přesvědčením a životem katolickým. Církev katolická nejen nepřekáží, ale spíše prospívá pravé vědě; zrodila zajisté v národech sobě oddaných mnoho mužů, kteří se zálibou a se zdarem pěstovali a pěstují vědy. Zvláště však blahodárně působila a působí na filosofii; plodem jejím jest filosofie křesťanská, věda rozumová a rozumná, která se staví na zkušenosti podle zákonů logických a která jest hodna, aby přednášena byla na fakultě filosofické.

XXIV.

H ü b s c h.

H ü b s c h J i n d ř i c h, narozen roku 1795 ve Weinheimu v Bádensku z rodičů protestantských, byl tak pečlivě vychován, že miloval Pána Boha, rodiče, bratry a sestry, a že nábožnost nikdy nevymizela ze

srdce jeho. Dvě léta studoval na universitě v Heidelbergu, načež se odebral do Karlsruhe, kde se věnoval architektuře na stavitelské škole. Tu pojal zalíbení na středověkém umění, jehož cena byla poznávána studii literárními, aesthetickými a historickými. Od roku 1817 se zdržoval tři léta v Římě, kterýžto pobyt velice vzdělal veškeré jeho názory, zvláště umělecké, jelikož tam obcoval s umělci, kteří německé umění malířské obrodili podle středověkých křesťanských vzorů; proto si umínil také své umění, architekturu, zbaviti otrockého napodobování antiky a forem pouze konventionálních, vyzkoumati podle vzorů středověkých nového ducha, architektuře v době křesťanské vlastního a formy tomu duchu přiměřené. Ještě šestkrát ve svém životě meškal vždy několik měsíců v Římě, aby svůj umělecký vkus zdokonalil. Také cesta do Athén a Cařihradu jemu přispěla k dokonalosti umělecké. Roku 1824 stal se professorem stavební školy ve Frankfurtě; nepřijav stolicí professorskou na akademii Drážďanské, byl povolán do Karlsruhe, aby řídil stavitelský odbor na polytechnice; a byl jmenován vrchním stavebním ředitelem. Tu se proslavil vyučováním, vynikaje všeobecnou vzdělaností, důkladnými vědomostmi svého odboru technického, praktickou zkušeností a výbornými vlastnostmi dobrého charakteru. Posuzoval úředně plány stavitelské, přihlížeje k dokonalosti všestranné. Také písmem pečoval o pravý vkus stavitelský; napsal mezi jinými: *In welchem Stil sollen wir bauen; Architektur und ihr Verhältnis zur heutigen Malerei und Skulptur; Die altchristlichen Kirchen nach den Baudenkmalen und älteren Beschreibungen*. Sám také provedl mnohé a krásné stavby; zvláště se chválí: budova finančního ministerstva, umělecká síň a budova botanické zahrady, mnohé kostely katolické, obnova dómu Speyerského, umělecké museum, dvorní divadlo.

A tento umělec, professor, kritik, spisovatel a stavitel se stal z protestanta katolíkem.

Ani činnost umělecká, ani úřední, ani professura, ani studium o umění, ani cestování, ani práce literární nemohly úplně ukojiti šlechetných tužeb jeho ducha;

náboženství bylo mu nade všecko, nikoli však protestantské, k pravé dokonalosti a blaženosti nevedoucí. Největší a nejkrásnější plody křesťanského umění obracely pozornost jeho k církvi katolické. Již při prvním pobytu svém v Římě cítil velikou náklonnost k církvi katolické. Když studoval nejstarší stavby křesťanské, byl nucen zkoumati život, víru a správu staré církve a čísti spisy velikých otců církevních. Tu se přesvědčil, že mnohé nauky a ústavy, které pokládají protestanti za výmysly středověké hierarchie, sahají do první doby křesťanské. Zároveň čítal nová díla theologická, jež obhajují a dokazují pravdu církve katolické. Také rozmlouval o náboženství křesťanském s učenci protestanskými a katolickými. A poněvadž jej v mládí filosofie Hegelova, protikřesťanská odvrátila od víry, studoval filosofii, jaká se pěstuje v církvi katolické; i poznal, že tato filosofie jest pravdivá a že připravuje ducha lidského ku přijetí víry katolické. Proto pravil: »K nevěře a k zamítnutí víry katolické vede nevědomost, ne věda; kdo zamítá víru katolickou, nechce se poučiti o pravdě, nechce vážně a upřímně bádati.« Do lůna církve katolické se vrátil po dlouhém a vážném studování a uvažování v pozdějším věku svého života, r. 1850 v Římě, kterému velice byl nakloněn. A od té doby žil jako katolík důsledný a rozhodný, veřejně vyznával své přesvědčení katolické a podle víry katolické svůj život spravoval. Projevoval povahu dokonalou, která jemu získala mnoho přátel a příznivců.

Zemřel roku 1863.

Památná jsou jeho slova, jež opakovati jest záhodno: »K nevěře a zamítnutí víry katolické vede nevědomost, ne věda.« Zřídlem pravého a dokonalého umění krásného shledal býti církev Boží, Kristovu, katolickou.

XXV.

Jarcke.

Jarcke Karel Arnošt, narozen roku 1801, zemřel roku 1852, doktor, professor, spisovatel právnický, publicista, státník, úředník. Přednášel právo na universitách v Bonnu a v Berlíně se znamenitým úspěchem a došel svými spisy takové vážnosti, že byl povolán do ministerstva spravedlnosti ku vypracování zákonů trestních. Jsa nepřitelem politické revoluce, psal svobodně, důkladně a mírně proti hnutí revolučnímu. Je také jedním ze zakladatelů časopisu »Historisch-politische Blätter«, ve kterém uveřejnil mnoho svých článků. Diplomatem obratným se osvědčil v Římě a Paříži. Jako úředník vyznamenal se, jsa od roku 1832 až do roku 1852 ve službách rakouských radou při c. k. dvorní a státní kanceláři; tu projevil talent publicistický, bystrou soudnost, sloh dokonalý, směr mravní a přesvědčení náboženské. Poznával vady rakouské vlády a obracel k nim pozornost; než nebylo mu věřeno. Císař rakouský neměl lepšího poddaného, jenž by choval větší věrnost a lásku k domu panovnickému a jenž by lépe spojoval talent, vědomost a ráznost, než Jarcke. Což také dal na jevo císař rakouský, jenž vdově jeho dal svědectví o jeho výtečných vlohách, výtečném charakteru a nezvratné věrnosti. A tento znamenitý muž, když prožil 24 roky jako protestant, stal se roku 1825 katolíkem, poněvadž porovnáváním protestantství s katolictvím přesvědčil se o pravdě církve katolické, poněvadž obcoval s učným a výtečným katolíkem, K. J. H. Windischmanem, a poněvadž jej vedla a sílila milost Boží, které připisoval nejmocnější působnost. Katolíkem byl dokonalým a zůstal jím až do své smrti. Jsa odpůrcem josefinismu, radoval se velice, když císař rakouský odstranil pouto josefinistické, jež dusilo život katolický. Když před svou smrtí, které předcházela těžká a dlouhá nemoc, od něho trpělivostí v pravdě křesťanskou snášená, přijímal sv. svátosti umírajících, pravil knězi tato slova: »Řekněte každému, kdo chce

slyšeti, že své největší štěstí jsem našel v církvi katolické, že jsem nikdy nemluvil, nepsal proti svému přesvědčení katolickému, a že jsem velice býval zamoučen, když se ubližovalo církvi katolické.«

Kdo jest věren Bohu a církvi, věren jest i panovníku; avšak auktorita Boží jest upřímnému katolíku vyšší než auktorita světského panovníka, zákonu Božímu podrobeného. Upřímný katolík není ku svému panovníku ani servilním, ani revolučním.

XXVI.

L a s a u l x.

L a s a u l x A r n o š t, š l e c h t i c, nar. r. 1805 v Koblenzu z rodičů katolických, studoval na universitách v Bonnu a Mnichově, cestoval delší čas po Itálii, Řecku a na Východě, stal se roku 1837 řádným profesorem klassické filologie ve Würzburgu, roku 1844 v Mnichově. Přednášel a psal o starožitnostech klassických, aesthetice, filosofii krásných umění, filosofii dějin, filosofii řecké a indické, literatuře řecké a římské, vykládal klassiky básnické a prosaické. Přednášky jeho byly věcné a půvabné; posluchači jej ctili a milovali. Netoliko vyučoval, ale také vychovával a povzbuzoval posluchače, aby milovali pravdu, mravnost a pravou krásu. Jsa poslancem, bojoval pro svobodu pravou, jak občanskou, tak církevní. Zemřel roku 1861.

Že byl upřímným katolíkem, vysvítá z těchto rysů jeho života:

1. Se zálibou studoval díla sv. Otců, na př. svatého Anselma, sv. Tomáše Akv., středověká díla umělecká jak výtvarná, tak básnická, zvláště Dantovu božskou komedii.

2. V Římě se vzdělal, ve smýšlení katolickém se posilnil a s vroucí nábožností obcoval církevní slavnosti vánoční ve chrámu Páně u sv. Petra.

3. Navštívil posvátná místa v Palestině, která jej naplnila posvátnými city; vděčně uznáváje zásluhy

chudých a obětavých mnichů františkánů o svatý hrob, psal o nich a vyzval křesťany, aby je peněžitě podporovali.

4. Pohlížel na pohanství dle učení církve katolické a je tak ve svých přednáškách a spisech vykládal. Studiemi historickými přesvědčil se o pravdě katolického názoru o pohanství.

5. Církev katolickou slovem a písmem hájil, také jako poslanec na sněmu. Poněvadž byl, jak nepřátelé církve katolické s příhanou říkají, ultramontanem, t. j. věrným synem a statečným obhájcem církve katolické, byl od vlády bavorské r. 1847 zbaven stolice profesorské; než roku 1849 byl od téže vlády opět dosazen na tutéž stolicí, ačkoli svého smýšlení a jednání nijak nezměnil.

6. Jeho veškerá vzdělanost úzce a souladně souvisela s učením církve katolické.

7. Před svou smrtí přijal sv. svátosti na Zelený čtvrtek, kdy se světi památka ustanovení Nejsvětější Svátosti Oltářní.

Vyznamenán byl od krále Maximiliana řádem sv. Michaela, roku 1861 občanským řádem záslužným.

Universitní profesoři klassické filologie, chtějí-li dobře rozuměti pohanským auktorům, musí následovati Lasaulxa. Kdo je vykládá podle názoru církve katolické, ten velice prospěje vzdělanosti náboženské, mravní a světské; kdo tak nečiní, šíří mezi křesťany pohanství, neznabožství a nemravnost.

XXVII.

Lefebvre.

L e f e b v r e F e r d i n a n d J o s e f M a r i a, narozen roku 1821 ve venkovské obci belgické provincie Namurské, v domácnosti patriarchální a křesťanské naučil se od rodičů žiti zbožně a pracovitě, konati svědomitě své povinnosti a prokazovati lásku účinnou. Mládí radostné strávil netoliko u svých rodičů, ale také ve střední škole, ve chlapeckém semináři

biskupském ve Floreffí, kam jej rodiče poslali. Ve Floreffí, kde Lefebvre výtečně prospíval a se řádně připravil ke studiím universitním, vštěpovala se láska čtverá, k Bohu, církvi, vlasti a vědě; tam učitelé, vedeni duchem církve katolické, vyučovali a vychovávali také pro život, a vzdělávali jak rozum, tak i srdce. Náš Lefebvre až do smrti byl vděčně pamětliv tohoto semináře biskupského a zachovával upřímné a stálé přátelství ke svým spolužákům. Taková jest střední škola katolická. Kdo by ji za to mohl poháněti, že vštěpuje do srdcí mladistvých lásku k Bohu, církvi, vlasti a vědě? Tato čtverá láska jest oprávněna a nevyhnutelna, má-li býti docíleno výsledku patřičného a žádoucího. Mnozí na žáky střední školy chtějí působiti bez Boha; než působí lživě a zhoubně, poněvadž jest filosoficky dokázáno zdravým rozumem, že neznabožství jest největší lež a nejhorší zlo. Mnozí na žáky střední školy chtějí působiti sice náboženstvím, ale bez církve katolické, ano nepřátelsky vystupující proti ní; ale jejich náboženství jest nepravé, poněvadž jest historicky dokázáno, že Bůh ctěn býti chce, jak hlásá církev katolická, a poněvadž jediné náboženství katolické člověku zabezpečuje blaho časné a věčné. Kterak mohou takoví správcové škol středních hlásati lásku k vlasti, když zamítají náboženství každé, anebo náboženství katolické? Vždyť pravá láska k vlasti může vycházeti toliko z náboženství a to pravého, neboť láska k vlasti předpokládá lásku k Bohu pravému; proto nepřítel církve katolické jest nepřitelem vlasti. Posléze kterak mohou takoví správcové škol středních žákům vštěpovati lásku k vědě rozumové, ve filosofii vrcholící, a ku vědě historické, když filosofie dokazuje náboženství a historie církev katolickou? Musíme tedy chváliti střední školu katolickou, ne však protikatolickou. Škola katolická netoliko přihlíží ku všem vědám, které a pokud mohou býti vykládány na středních školách, ale také vychovává celého žáka pro veškeré poměry života lidského mravně, čehož nedokáže škola neznabožská anebo protikatolická; přihlíží dále k umění krásnému, s pravdou a mravností se srovnávajícímu, a ke zdraví těles-

nému. Proto nebudeme se diviti, že Lefebvre děkoval za vzdělání jednotné a všestranné, jehož se mu dostalo ve škole střední katolické.

Lefebvre, zvoliv ve Floreffi po řádné přípravě ke studiím universitním budoucí své povolání, neřídil se snahou po čestném postavení ve společnosti lidské, ani snahou po hmotných statcích, nýbrž úmyslem prospěti lidstvu a sice trpícímu tělesně. Než tato jeho láska k lidstvu trpícímu nebyla hlavní a nejvyšší pohnutkou; rozhodla láska k Bohu, Jenž jest původcem lékařství a stavu lékařského (Sirach 38, 1—7), láska k Pánu Ježíši, lékaři Božskému a divy tvořícímu, Jenž posílal Své učeníky k nemocným, a Jemuž i on se chtěl státi přirozeným lékařstvím podobným. Umínil si státi se lékařem křesťanským, dalek jsa mrzkého chlebařství a marné světské ctižádosti. Kdož by jej nechválil, an takto volil ideálně, v duchu církve katolické, ku svému blahu časnému a věčnému?

Než na které universitě měl se Lefebvre obíratí vědou lékařskou? Zvolil si universitu katolickou v Luvani (Louvain, Löwen, v belgické provincii brabantské), ačkoli věděl, že také na jiné universitě by mohl prospívati ve vědě lékařské, aniž by musil pozbyti víry katolické; slyšel však o nebezpečích, do kterých přichází na jiné universitě pilnost, víra a mravnost studujícího, a proto volil universitu katolickou, která tato nebezpečí vzdaluje a pěstuje tři dcery nebeské: víru, vědu a svobodu, ovšem pravou, křesťanskou, ne nevázanou, která svádí k nemravnostem mnohým a revoluci. Šťasten věru onen studující, který přijde na universitu katolickou. Universita Luvaňská roku 1425 byla založena jako katolická a katolickou zůstala až do roku 1797, kdy byla zrušena republikou francouzskou; slyňula pěstováním všelikých věd a počtem studujících. Roku 1835 jí obnovili biskupové belgičtí, kteří se svým duchovenstvem a katolíky belgickými ji hmotně vydržují; jest řízena duchem katolickým, vědy pečlivě se pěstují, professori všech fakult a posluchači lnou k církvi katolické, zachovávána jest mravnost, která nedovoluje, aby zavládly zlořády, jimž podléhají tak mnohé university mimokatolické.

Universita Luvaňská požívá práva veřejnosti a byla roku 1890 navštěvována od 1891 posluchačů.

Na lékařské fakultě této university měl Lefebvre výborné professory, kteří nejen vyučovali, ale také vychovávali slovem a příkladem, a také výborně studoval, jelikož na universitě katolické jest studium svatou povinností. Než nepečoval toliko o svůj rozum, ale také o svou víru katolickou a o pravou mravnost, a prokazoval lásku k bližnímu účinnou. Zavedl, chtěje po křesťansku řešiti otázku dělnickou, otázku chudinskou, řídě se příkladem Ozanama, universitního profesora francouzského, nekňeze, jenž založil a šířil konference sv. Vincence, na universitě a po celé Belgii tyto konference, jichžto účelem jest utvrzovati své členy ve víře a zbožnosti, je vybízeti k boji proti bídě, nevědomosti a nemravnosti, je povbuzovati k účinné lásce bliženecké, aby chudobné vyhledávali, je podporovali věcmi potřebnými, jim práci zjednávali, je nábožensky těšili a napomínali konati povinnosti křesťanské. Tyto konference miloval Lefebvre nejen jako student, ale také jako praktický lékař a profesor, i když stáří zlomilo jeho síly; býval jejich předsedou, ano byl i generálním předsedou všech konferencí Luvaňských. Jsa posluchačem vědy lékařské, zachoval mysl čistou a cudnou, mysl jemnou, uchránil se názoru hmotářského, jenž vidí ve člověku toliko hmotu a o 6. přikázání Božím ničeho nechce věděti, a naučil se souditi o povolání lékařském ideálně, t. j. po křesťansku.

Byv roku 1847 povýšen na doktora lékařství, usadil se Lefebvre jako praktický lékař v Namuru, kde působil až do roku 1854 a vyznamenal se svými vědomostmi, svou pečlivostí, láskou bliženeckou, svým dalším studováním vědy lékařské. Vědu pěstoval, aby trpícímu lidstvu pomáhal z lásky k Bohu a bližnímu; lékaře definoval: vir bonus sanandi peritus, t. j. muž mravně dokonalý a dobrotivý, léčení zkušený, a takovým také byl a takovým také byl ode všech nazýván. Osvědčil se jím zvláště za cholery r. 1848, 1854, 1865. An léčil, projevoval rozsáhlou zkušenost, nezměrnou dobročinnost, srdečnou dobrotivost. Lékař-

ství bylo mu jakýmsi kněžstvím, povoláním od Boha ustanoveným, následováním Pána Ježíše, výkonem křesťanské ctnosti; konal je důstojně, vážně, obětavě, ideálně; do světnice nemocného vcházel jako kněz do svatyně. Také léčil duševně a působil na nemocného náboženstvím, udílením podpor hmotných, radou, která se týkala zaopatření a vyhotovení poslední vůle. Chudé léčil zdarma. Také jako professor léčil, i během školního roku i o prázdninách. Nebylo v Belgii města a městečka, kde by jeho jménu nebylo žehnáno. Ctěn a milován byl ode všech nemocných, jak bohatých tak chudých, kteří se mu svěřovali s důvěrou skoro náboženskou. Také od lékařů samých dostávalo se mu cti a vážnosti, vyhledávali jeho mínění, skromně a přátelsky od něho podávané o věcech lékařských. A této slávy, cti, vážnosti a lásky on sám nikdy nehledal.

Roku 1854 byl Lefebvre pro svou učenost lékařskou, kterou dával na jevo praktickým léčením a theoretickými výklady vědy lékařské, jakož i pro své smýšlení opravdu křesťanské a takový život, povolán za profesora na universitu Luvaňskou, kde působil výtečně až do roku 1897. Tu vycházelo na jevo, že má netoliko rozum hlubokého učence a srdce obětavého, lásky plného a vážného kněze, ale také duši horlivého apoštola. Posluchačům svým, které nazýval svými syny adoptovanými, zasvětil se, aby je netoliko slovem vyučoval, ale také svým příkladným životem vzdělával. Zásadu, podle které se sám řídil, že všeliké vědění pochází od Boha, vštěpoval jejich paměti. V době 44 roků, kdy mu byla svěřena chirurgie, pathologie obecná a therapeutická, psychopathologie a lékařské řízení Luvaňských asylů pro choromyslné, nevzdělával toliko rozum svých posluchačů, ale také působil na jejich povahu mravní, aby byli lékaři obětavými, láskou blíženeckou naplněnými, srdnatými, trpělivými, laskavými, milosrdnými, aby setrvali ve víře a podle ní žili, aby ve všem vedení byli láskou k Bohu. Z posluchačů činil lékaře sobě podobné. Svým kollegům profesorům prokazoval upřímné přátelství. Tak povznesl na vysoký stupeň

lékařskou fakultu university Luvaňské. Proto jej posluchači a profesoři ctili a milovali.

Lefebvre nepracoval toliko jako lékař praktický a professor, ale také přednáškami ve schůzích a písemnými publikacemi. Byl činným buď jako člen, anebo jako předseda v královské lékařské akademii, ve společnosti »de Médecine mentale«, ve společnosti vědecké, v mezinárodním sjezdu katolických učenců, v lékařském sjezdu vídeňském, v zákonodárném senátě zemském. Mluvil a psal o choleře a jiných nemocích nakažlivých, o alkoholismu, zlém užívání tabáku, náboženském vyučování, na zdraví tělesné blaze působícím, odstranění hazardních her zdraví tělesnému škodících, o choromyslnosti, zákonech dědičnosti, o manželství příbuzných, o rozkošnictví, o nemocích morálních: lenosti, smyslnosti, melancholii, slabosti. O manželství píše s křesťanskou opatrností, šetrností a slušností. Mezi příčinami choromyslnosti uvádí nedostatek náboženství a mravnosti, alkoholismus, zlé užívání tabáku, rozkošnictví, horečný chvat života moderního; mezi prostředky proti ní počítá náboženství vůbec, svěcení neděle zvláště. Náboženství, ovšem pravému, katolickému, přičítá velikou důležitost zdravotní a kulturní; nabývání statků hmotných, vývoj vědy a umění, vyučování lidu má býti spojeno s bohoslužbou, ovšem katolickou, která vše posvěcuje a zdokonaluje, jelikož náboženství jest základem civilizace, tak že schází-li náboženství, schází všecko. Ústavů, jež v Římě založili papežové k ulevění lidské bídy, a jež on sám prozkoumal, se ujímal a hájil. Dále byl roku 1875 spoluzakladatelem vědecké společnosti »La société scientifique de Bruxelles«, jejíž heslem jest: *Nulla unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest*, t. j. nemůže býti nikdy mezi vírou a vědou pravého sporu; byl jejím členem do smrti, třikrát jejím předsedou; při zahájení první její schůze měl řeč o shodě mezi vírou a vědou, kterým zasvětil svůj rozum a své srdce; za nejšťastnější dobu svého života pokládal její založení, členství a předsednictví při ní. Byl řečníkem při 50leté památce založení či obnovení katolické university Luvaňské. Byl činně

účasten založení vyšší školy rolnické při universitě Luvaňské. Byl až do smrti činným členem a předsedou konference sv. Vincence.

Lefebvreovi dostalo se zaslouženého vyznamenání, jehož nehledal: byl komturem král. řádu belgického, komturem řádu Pia IX., rytířem rak. řádu cís. Františka Josefa. Jeho posluchači jej obdarovali jeho podobiznou; jeho kollegové postavili jemu mramorovou sochu v budově universitní s nápisem: Medico, Magistro, Amico, t. j. Lékaři, Učiteli, Příteli; na paměť jeho 50letého působení lékařského byla ražena medaile. Byl členem mnohých společností učených, ano i členem senátu sboru zákonodárného, zvoleným od provinciální rady Brabantské.

Jakou měl Lefebvre povahu, vysvítá z toho, co posud řečeno. Kromě toho budiž připomenuto: Jeho vlastnictvím byla hluboká vědomost, vzdělanost nelíčená, rozsáhlá zkušenost, výmluvnost sympatická a uchvacující, mravní dokonalost, dobročinnost nezměrná, srdečná dobrotivost, pokora půvabná, víra upřímná, vroucí nábožnost. Měl rozum učence, srdce kněze, ducha apoštola. Nehledal slávy své, nikomu neublížil, se svými odpůrci žil bez hněvu a hořkosti, bez pohrdání, bez ironie. Jsa lékařem, professorem, spisovatelem, byl také vždycky křesťanem katolickým; všecky obory jeho života tvořily souladný celek a byly provanuty duchem křesťanským, duchem církve katolické. Jeho radost a žalost byly křesťanské; radosti světské ho nevábily. Byl myslí klidné, veselé, laskavé; obcování jeho bylo příjemné. V těle stáří sešlém byl duch jeho čilý. Měl manželku sebe hodnou: život jeho rodinný byl dokonalý; když mu z 9 dítek 4 zemřely, snášel zármutek s trpělivostí křesťanskou; měl 3 syny kněžími katolickými. Povinnosti křesťanské plnil po celý svůj život; před svou smrtí konal duchovní cvičení u jesuitů Luvaňských; sám se dal před smrtí zaopatřit.

Jeho smrti roku 1902 želeli: universita, král. akademie lékařská, praktičtí lékaři belgičtí, spolky charitativné, všichni, jež léčil a jimž pomáhal. Celá Luvaň účastna byla jeho pohřbu.

Kéž má každá fakulta lékařská svého Lefebvrea! Pak by vycházeli z universit sami lékaři křesťanští, kteří uznávají Boha a duši lidskou, kteří ve svém životě soukromém a lékařském se řídí podle mravouky církve katolické, kteří pečují nejen o uzdravení, ale také zaopatření nemocných. Takoví lékaři dávají dobrý příklad a jsou velikými dobrodinci, od lidu milovanými. Jemnocit k ženám, útrpnost s trpícími, láska k nemocným, také chudobným, náležejí mezi ctnosti lékaře křesťanského.

Pravil kdysi ku spisovateli těchto životů jistý profesor fakulty lékařské: »Nepochopuji, kterak může lékař zamítati Boha a duši lidskou.« Jiný profesor, vyloživ anatomii těla lidského, zvolal: »Kdo by se nedivil moudrosti a všemohoucnosti Boží?«

Posluchači lékařští, majice Lefebvrea svým vzorem, ať o to dbají, aby podrželi mysl čistou, panickou, aby nesesurověli, aby neupadli do hrubého materialismu, aby nepozbyli zdravého, šlechetného, křesťanského idealismu. Ať je professori k tomu vedou.

XXVIII.

L i n d e.

Linde Justin Timotej Baltasar svobodný pán, nár. ve Westfálsku r. 1797, habilitoval se na právnické fakultě university v Bonnu a poněvadž pro své smýšlení katolické nedoufal, že protestantská pruská vláda jej ustanoví za profesora, přijal nabízenou professuru právnickou na universitě v Giessenu r. 1823. Od r. 1826 byl spolu radou církevním a školním. Přispěl velice k tomu, že byl v Giessenu vystavěn katolický kostel a zřízena fara. Od r. 1829 pracoval v ministerstvu arcivévodství hesenského jako tajný vládní rada, ředitel vrchní rady studijní, kancléř university Giessenské, tajný rada státní. Tu nejvíce on se přičinil o to, aby založen byl katolický seminář učitelský, aby se povznesla katolická gymnasia v Mohuči a Bensheimu, aby zří-

zena byla na universitě Giessenské katolická fakulta theologická. Že těmito snahami na sebe uvalil nenávisť ve státu převahou protestantským, snadno uvěříme; proti nespravedlivým výtkám hájiti se musil dvěma spisy. Proti deutschkatholicismu Rongeovu vystoupil důrazně a napsal více publikací, ve kterých takovou převahu projevil pravdivými důkazy právníckými, že jemu přisvědčili mnozí professoři protestantští. Nicméně s nedůvěrou bylo naň pohlíženo, ano posléze byl mu odňat referát o věcech bohoslužebných. Proto žádal za propuštění ze státní služby; tato jeho žádost několikrát opětovaná byla konečně vyplněna. Velkovévoda se s ním rozloučil nerad a jmenoval jej doživotním členem prvé komory. Jeho soukromé studie právnícké byly přerušeny, když v prvé komoře byl projednáván nový zákon o manželství; tu podporoval biskupa mohučského skvělými řečmi o právech církve katolické a vydal dotyčné spisy. Od r. 1848 až do r. 1866 byl činným na německém sněmu spolkovém jako poslanec. V té době mluvil, psal a jednal ve mnohých záležitostech, církve katolické v Německu se týkajících, ničeho se neobávaje, jelikož věděl, že pro pravdu a právo bojuje. Zemřel r. 1870. Mnoho právníckých spisů dobrých po sobě zůstavil.

Linde nenáležel k oněm professorům, kteří církev katolickou ignorují, jako by jí člověčenstvu nebylo potřebí, kteří její zřízení a působení nepravdivě líčí buď z nevědomosti anebo ze zlé vůle, kteří ji pronásledují, jako by neměla práva existovati, kteří působení její omezují životem soukromým, ale život veřejný jejímu vlivu odcizují, kteří chtějí býti katolíky tak, aby o tom veřejně se nevědělo. Linde znal důkladně církev katolickou, lnul k ní také srdcem, veškerý život svůj podle jejího učení řídil, jí život svůj zasvětil, ji hájil jako svou matku. Tak jedná professor universitní, jenž miluje pravdu.

XXIX.

✧ **Loewe.**

Loewe Jindřich Jan, narozen roku 1808 v Praze, zemřel roku 1892 tamtéž, doktor a professor filosofie. Pocházel z rodičů židovských; avšak stal se ze žida křesťanem katolickým, a když milostí Boží a přispěním lidským se přesvědčil, že toliko v církvi katolické může se státi dokonalým a šťastným, upřímně k ní přilnul a zůstal až do své smrti věrným jejím synem. Za víru katolickou, podle které žil a zemřel, se nestyděl; s ní spojoval hlubokou učenost, jsa přesvědčen, že mezi vědou a vírou katolickou není sporu. Odbyv studia humanitní a filosofii, studoval práva na universitě a sloužil rok u hrdelního soudu ve Vídni. Než, dráhu právnickou opustil a věnoval se celý filosofii, kterou si byl již dříve oblíbil; i vzdělával se jí tak, že byl roku 1838 povolán za profesora filosofie do Solnohradu, r. 1851 do Prahy, kde filosofii přednášel až do svého 70. roku. Přednášel však nejen na fakultě filosofické, ale také v kněžském semináři pražském, byv o to požádan od arcibiskupa pražského. Výsledky svého badání filosofického podával jak v přednáškách, tak v pojednáních a samostatných spisech. Učenost jeho byla uznávána jak od profesorů, kteří jemu svěřovali hodnosti akademické, tak od posluchačů fakulty filosofické a theologické, kteří od něho slyšeli pravdu filosofickou, jež od pantheismu a materialismu jsouc vzdálena, o Bohu osobním a svrchovaném, stvořiteli, zákonodárci a nejvyšším cíli všeho, o lidské duši duchové, svobodné a nesmrtelné, a o mravnosti pravé, náboženské jedná. Mnozí posluchači jeho vděčně uznali, že je zachránil od lživého atheismu a od nemravnosti, z atheismu nevyhnutelně vyplývající. Tak působil professor filosofie, jenž spolu byl upřímným katolíkem; vděčná budiž jemu věnována památka. Posléze, ač rodem náležel k národnosti německé, přece byl spravedliv k národnosti české, což dokázal, jsa roku 1863—4 rektorem uni-

vesity, na sněmu českém. Za svou spravedlnost k národu českému doznal od Němců liberálů, církvi katolické nepřátelských, mnoho příkoří.

Vděčně připomíná si spisovatel těchto životopisů, kterak Loewe přednášeje logiku, zákony logické odnášel k Bohu. Věru, sama logika jest bez Boha nevy-světlitelnou a marnou. Kterak může tedy učenec volati: Nelogické jest mluviti ve vědě o Bohu? Vždyť jest Bůh a náboženství, jak dokázal professor universitní, dr. Otto Willmann, pramenem všeliké vědy. Věda, odpadla-li od Boha, odpadla sama od sebe, stala se nevědou.

Němec, upřímný katolík, miluje Čechy; Čech, upřímný katolík, miluje Němce. Na půdě církve katolické svorně a přátelsky se srovnávají Češi a Němci. Katolické náboženství národy spojuje, neznabožství je trhá.

Posluchač jest vděčným ku professoru, jenž ho zachránil před atheismem. Bude-li vděčným ku professoru, jenž jej uvrhl do atheismu? Zdaž mu nebude jedenkrátě klnouti, že jej okradl o náboženství, statek nejdražší?

XXX.

Michaux.

M i c h a u x Maximilian baron, nar. r. 1808 v Avenue v Belgii, konal studie humanitní v koleji sv. Tronda, studie universitní na dřívější universitě Luvaňské, kde se stal doktorem. Strávil několik roků v Paříži, kde se zabýval zvláště anatomií, a v Heidelbergu, kde se zdokonalil v chirurgii a stal se doktorem chirurgie. R. 1835 byl ustanoven na katolické svobodné universitě Luvaňské professorem anatomie, r. 1836 professorem chirurgie operativní. Byl vyznamenán dvěma řády a byl členem tří společností učených. Jeho spoluobčané z úcty a důvěry jemu svěřili důstojnost a úlohu senátora, kterou Michaux nepokládal za pouhé vyznamenání, nýbrž za příležitost,

aby prospěl vlasti a universitě, zvláště vědě lékařské. Zemřel r. 1890 a pochován obřady církevními, ale bez nádhery světské, jak byl v závěti ustanovil.

Jeho působnost professorská a praktická trvala 55 let a byla velice požehnaná, jelikož vychovala veliké množství lékařů a prospěla přechetným nemocným na klinice, po celé Belgii a také za hranicemi.

Výtečným byl professorem. Neboť neustále rozmnožoval své vědomosti zkušenostmi vlastními a cizími, jakož i studováním vědeckých spisů lékařských, zvláště chirurgických; miloval vědu chirurgickou a pokládal hodiny, které trávil mezi svými žáky, za nejkrásnější; přednášel jasně, přesně, logicky, vřele, stručně, bez zbytečných frází, tak že jemu věnovali žáci plnou pozornost.

Výtečným byl operatérem. Neboť měl potřebné vědomosti theoretické a technické; měl ruku pevnou a jemnou; před operací představil si všechny podrobnosti operace a předvídal všechny případy, při operaci možné; často provedl na mrtvole operaci, kterou měl zítra provést na živém těle; byl chladné mysli, byl jemného citu, ale také srdnatý, tak že operoval fortiter et suaviter. Při operacích vzýval Boha za pomoc, aby se zdařily. Vykonal sice všechny operace možné, ale nejmilejšími mu byly nejtěžší a nejnesnadnější.

Své vědomosti a zkušenosti oznámil 59 publikacemi vzácnými.

Jeho žáci projevíli jemu svou úctu a lásku často, zvláště r. 1857 a 1868, kdy mu věnovali jeho podobiznu, a r. 1873, kdy jej potěšili jeho poprsím. Aby sláva jeho byla korunována, konala se 50tiletá památka jeho činnosti professorské a operatérské r. 1886; také král a biskupové belgičtí projevíli jemu své uznání a blahopřání.

Jestliže Michaux svědomitostí hrdinskou, až do smrti trvající, plnil povinnosti povolání professorského a operatérského, plnil touže svědomitostí povinnosti křesťana katolického. Zvláště však, když před svou smrtí onemocněl, projevil mysl zbožnou. Neboť, ačkoli nemoc jeho nezdála se býti k smrti, žádal již druhý den své nemoci sám, aby byl sv. svátostmi

umírajících zaopatřen. Knězi, který pravil, že není na kvap, odpověděl: Nyní jsem při plném vědomí; nelze věděti, co se může přihoditi. Když byl zaopatřen, pravil: Nyní jsem úplně spokojen. Ještě žil 10 dní; v této době neprojevil nářku ani zármutku ani nespojce. Jeden z jeho přátel důvěrných se ho tázal: Nebojíte se smrti? Načež odpověděl prostě: Zdali pak jsem se kdy čeho bál? Tak umíral křesťanský hrdina, který toužil po vlasti nebeské. Po celý svůj život věren byl Bohu a církvi Kristově, katolické, a před svou smrtí smířil se s Bohem; nebylo mu tedy se báti smrti. Věru, Michaux dokazuje, že dobře se umírá po katolicku.

Výtečný professor a výtečný operatér byl výtečným katolíkem.

XXXI.

↓ **M ö l l e r.**

M ö l l e r M i k u l á š, nar. r. 1777 v Norvéžsku, stal se z protestanta katolíkem r. 1803, byl povolán r. 1836 na universitu katolickou v belgickém městě Luvani a zemřel tamtéž r. 1862.

Jsa nadán výtečnými vlohami, zabýval se nejprve několik roků vědami právníckými, později hornictvím, posléze filosofií, uměním a literaturou, jakož i vychovatelstvím. Než, jeho ducha, po pravdě toužícího, neuspokojila ani víra protestantská, ani filosofie moderní, protikřesťanská. Proto studoval víru katolickou a přesvědčil se o její pravdě; r. 1803 učinil veřejné vyznání víry katolické a pojal za manželku dceru protestantského kazatele, která též z přesvědčení vrátila se do lůna církve katolické. A nepřilnul toliko k víře katolické, osvojil si také křesťanskou filosofii, kterou pěstuje církev katolická. Svůj jazyk a své péro zasvětil pravdě, kterou našel ve víře katolické a ve filosofii sv. Tomáše Akv.; potíral bludy Jana Skota Eri-geny, Hegela, Schellinga, Hermesa, Günthera a učil pravé filosofii v Luvani jako professor universitní.

Zůstavil po sobě 34 publikace obsahu náboženského, nejvíce však filosofického. Rozumí se samo sebou, že jeho působnost v ústavech vychovatelských, které se oddával, dříve než se stal professorem, byla provanuta duchem katolickým.

Ve svém životě soukromém byl vzorem katolíka hluboce nábožného. Syn jeho Jan, jenž se stal také professorem na katolické universitě v Luvani a sice pro dějepis, byl jako otec upřímný katolík, doktor filosofie, bádatel, učencem, jenž netoliko jazykem, ale také písmem hlásal pravdu historickou; život svůj, který odpovídal víře katolické, ukončil téhož roku, jako otec jeho.

Jaký to krásný zjev! Otec a syn, oba universitní professori, jeden filosofem a vychovatelem, druhý dějepiscem, oba upřímní katolíci!

Filosofie protikřesťanská a protestantství člověka nemohou uspokojiti. Pravou dokonalost a blaženost poskytují: filosofie křesťanská a život podle víry katolické.

XXXII.

M o y.

Moy de Sons Karel Arnošt svob. pán, nar. r. 1789 v Mnichově z katolických rodičů, vystěhovalých z Francie, stal se r. 1833 professorem práva přirozeného a státního na universitě ve Würzburgu a r. 1837 týmž v Mnichově; r. 1851 byla mu svěřena na universitě v Innsbrucku professura pro německý dějepis říšský a právní, jakož i pro církevní právo. Tuto professuru zastával až do své smrti r. 1867. Moy byl povahy upřímně zbožné, byl věrně oddán církvi katolické, jejíž práva a zájmy vždycky hájil bez bázně. Proslavil se mnohými spisy, jednajícími o církevním právu, o státním právu a o filosofii práva. Zvláštní zásluhy si získal tím, že založil rozsáhlý periodický orgán pro vědu církevního práva, který po něm vydával Vering: »Archiv für katholisches Kirchenrecht.«

Z činnosti Moyovy zvláště jest pamětihodno

a) že napsal »Grundlinien einer Philosophie des Rechts vom kathol. Standpunkte«, 2 Bände. Filosofii práva, která vyšetřuje definici, druhy, účel a vlastnosti, poslední pramen, poměr ku mravnímu řádu a rozdělení práva, čerpal z filosofie křesťanské, v církvi katolické panující, a z poměru práva světského ku právu církevnímu. Tak poznal pravé základy práva světského.

b) Zabýváje se právem církevním, miloval církev katolickou, o jejížto pravdě byl pevně přesvědčen, a zastával se jí proti odpůrcům.

c) Své smýšlení o církvi katolické vštěpoval svým posluchačům právníkům, z nichž učiniti se snažil ochránce církve katolické.

d) Nebyl údem církve katolické toliko na stoličce profesorské, nýbrž také v celém životě svém, řídě se učením Kristovým, církvi katolické svěřeným.

XXXIII.

Nussbaum.

Nussbaum, Dr. Jan Nep. rytíř, nar. r. 1829 v Mnichově z rodičů katolických, studoval lékařství na universitách v Mnichově, Würzburgu a Berlíně, navštívil ku svému vzdělání lékařskému Paříž a Londýn a byl r. 1855 na universitě Mnichovské za doktora lékařství prohlášen. R. 1857 habilitoval se v Mnichově pro chirurgii a oční lékařství, zřídil soukromou velkou nemocnici s ústavem orthopaedickým a když byl zamítl professuru na universitě Curyšské, stal se v Mnichově řádným profesorem chirurgie a očního lékařství r. 1860 a přednostou obou chirurgických oddělení všeobecné nemocnice.

V době třiatřicetileté akademické činnosti rozvinul Nussbaum učitelskou působnost velice prospěšnou jsa učitelem horlivým, čilým a příjemným, jakož i operátorem obratným a znamenitým. Pracovati a učiti bylo mu pravým živlem; těšil se také z velikých davů po-

sluchačů, kteří k němu lnuli s velikou láskou a úctou, dávající obojí také veřejně na jevo při velmi četných a různých případech a kteří vděčností byli proto zavázáni, že nepřestával je šlechetně podporovati radou a skutkem. Chirurgii povznesl svou obratností, praktickou a hojnou zkušeností, četnými výzkumy, novými methodami a četnými spisy. R. 1866 a 1870 konal na bojištích služby lékařské podivuhodné, za které se mu dostalo vděčností od armády a od nejvyššího velitele uznání a vyznamenání.

Kromě svých povinností úředních prokazoval Nussbaum, neunavný lékař, rozsáhlou činnost; jenom v Kriegerově ústavě vykonal 10.000 operací. Maje srdce lásky plné udílel nemajetným bez odměny rady lékařské a jim dobře činil ze svého majetku. Pro svou lásku k nuzným byl zvolen čestným měšťanem města Mnichova.

Veliké námahy, které Nussbaum podnikal jako lékař, podkopaly jeho zdraví a připravily mu záhy smrt; zemřel r. 1890 jsa zářícím vzorem ctností lékařských, jsa okrasou university Mnichovské. Vzorem a okrasou nazývá jej nekrolog, vydaný universitou Mnichovskou ve Chronik der L. M. Universität München f. d. Jahr 1890—1. Roku 1892 byl mu postaven pomník.

Nussbaumovi dostalo se 25 vyznamenání od papeže a jiných mocnářů a od učených společností.

A tento výtečný professor universitní byl upřímný katolík, jenž za víru katolickou se nestyděl, podle ní život svůj spravoval a zbožnost nelíčenou prokazoval, jemuž bylo náboženství křesťanské, od církve katolické hlásané, zřídlem a cílem veškerého života. Bez Boha neplnil svých povinností, a Bůh také jemu žehnal. Hoden jest věru, aby ho jiní následovali.

XXXIV.

O z a n a m.

O z a n a m A n t o n í n F e r d i n a n d, narozen roku 1813, zemřel roku 1853, doktor práv a literatury, professor obchodního práva v Lyoně, professor lite-

ratury na universitě v Paříži, slovatný učenee a spisovatel, jehož spisy literární, svědčící o znamenité znalosti literatury, bohovědy katolické a křesťanské filosofie a věnované oslavě církve katolické, vydané od syna zmíněného učence Ampèra, obsaženy jsou v 11 svazcích. Jeden z jeho spisů byl vyznamenán velikou cenou Gobertovou. Mnohé práce jeho vyšly v Correspondantu, v Ere nouvelle. Professury literatury na universitě se domohl, ačkoli o něm bylo známo, že jest upřímným katolíkem; což zajisté svědčí o jeho veliké učenosti, povážíme-li, že doby od první revoluce nebyly na universitách francouzským učencům katolíkům valně příznivy. Víru katolickou vyznával neohroženě od svého mládí až do své smrti, kterou podstoupil jako pravý křesťan, odevzdán do vůle Boží a přijav s radostí sv. svátosti. Jsa studentem universitním, obcoval s výtečnými katolíky Ampèrem, Chateaubriandem, Lacordairem, Ballanchem, Montalembertem; se sedmi jinými studenty v Paříži založil konference sv. Vincence, sloužící k utvrzení víry katolické a ku prokazování dobrodiní chudině, kterých se účastnil činně také jako professor, vyhledávaje chudinu a ji podpoře tělesně a duševně. Když universitní profesori v collège de France útočili na církev, hájil ji, jsa studentem, proti nim ne bez výsledku. K přednáškám se připravoval nejen svědomitě jako učenec, ale také jako křesťan, modle se dříve doma na kole-nou. Svou učenost a svůj úrad učitelský spojoval s přesvědčením a životem křesťana katolického. Ve svých dějinách literatury a vzdělanosti středověké dokazoval, kterak církev katolická blaze ve středověku působila na mravnost, vědu, umění a vládu. Život jeho byl uspořádán podle učení církve katolické, byl svatý; manželem a otcem byl bez úhony.

Středověk že není takovým, jakým jej prohlašují protestanti a neznabohové, dokázal Ozanam. Také někteří katolíci, pseudokatolíci, přisvědčují protestantům a neznabohům, kteří lživě církev katolickou pro středověk hanobí.

XXXV.

P a s t e u r .

P a s t e u r L o u i s, chemik francouzský, narozen roku 1822 v Dôle z rodičů katolických, byl universitním professorem v Strassburku, pak v Sorbonně v Paříži. Zemřel roku 1895.

Nechtěje líčiti Pasteurův veliký význam v lučbě a lékařství, zmiňuji se o jeho smýšlení katolickém.

Když mu bylo vytýkáno, kterak při své učenosti může věřiti, co církev katolická ku věření předkládá, odpověděl »Při svých studiích dospěl jsem ve víře k stupni bretaňského sedláka; kdybych byl ještě více studoval, byl bych dospěl ve víře stupně bretaňské selky.« Harmonicky tedy spojoval Pasteur učenost s vírou katolickou.

Jako neučený sedlák bretaňský, tak i učený Pasteur přijímal všechno, co církev katolická ku věření předkládá, poněvadž to Bůh sám nadpřirozeně zjevil. A zajisté může učenec přijati víru katolickou, která jsouc a zůstávajíc vírou, předpokládá důkazy filosofické a historické, poněvadž mezi přirozenou pravdou vědecky dokázanou a mezi nadpřirozenou pravdou, od církve katolické ku věření skutečně předloženou, není, aniž může býti sporu. A nejenom může učenec víru katolickou přijati, ale také má, jest povinen, poněvadž Bůh nadpřirozeně se zjevil také pro učence, a poněvadž učenec, který zamítá víru katolickou, nedojde k dokonalosti ani rozumové, ani mravní, aniž se stane v pravdě šťastným ani před smrtí, ani po smrti.

Ale Pasteur netoliko věřil, také konal povinnosti katolické. Neboť veřejně v novinách bylo oznámeno, že v době velikonoční přistupoval ke stolu Páně, aby přijal nejsvětější Svátost oltářní. Že před sv. přijímáním šel ku sv. zpovědi, rozumí se samo sebou. A to činil bez bázně. Jak žil, tak i zemřel: dal se zaopatřiti a skonil kajícně a tiše.

Křesťanské filosofii, která hájí důkazy rozumovými jsoucnost Boží, na které spočívá náboženství, prokázal proti neznabohům, jsoucnost Boží, tedy také

náboženství zamítajícím, Pasteur velikou službu, an četnými a přesnými pokusy chemickými dokázal, že generatio aequivoca, t. j. prvoplození čili plození různorodé, které pokládají neznabohové za důkaz proti jsoucnosti Boží, jest pouhá smyšlenka, že jest nesku-tečné a nemožné Neznabohové, aby dokázali, že není Boha, tvrdí, že jest hmota od věčnosti, sama od sebe vzniklá a že z této hmoty neživé vznikla plozením různorodým bez všelikého zárodku život-ního bytost živá. Křesťanská filosofie dokazuje proti těmto domněnkám neznabohů z rozumu, že hmota není od věčnosti a že sama ze sebe nevznikla, že generatio aequivoca odporuje pojímům hmoty neživé a bytosti živé. Vyvrací tedy křesťanská filosofie nezna-bohy důkazy a priori. Pasteur pak zavrhl plození různorodé důkazy a posteriori, t. j. ze zkušenosti chemické čerpanými. Věda tedy Pasteurova Bohu sloužíc, neznabohy porazila úplně S Pasteurem zavr-hují různorodé plození také ještě jiní učenci.

Dokázal tedy Pasteur, že náboženství netoliko neodporuje vědě, ale spíše jí se zamlouvá.

XXXVI.

✠ **Phillips.**

Phillips Jiří, slovatný universitní professor práva církevního, narozen 1804 v Königsbergu, zemřel roku 1872 Stal se roku 1827 mimořádným profes-sorem německého práva na universitě v Berlíně. Stu-dii o dějinách a církevním právu naklonil se k církvi katolické; obcování pak s právníkem Jarckem, jenž byl přestoupil z protestantství ke katolictví, naň pů-sobilo, že milosti Boží otevřel své srdce a roku 1828 se stal katolíkem, načež byl řádným professorem na universitě Mnichovské, později na universitě v Inns-brucku, posléze ve Vídni. Byl upřímným katolíkem z přesvědčení, jenž se nestydí za víru a ji vyznává slovem a skutkem. Byl výtečným učencem a učitelem, pomáhaje ku platnosti právním zásadám právě kato-

lickým. Byl povahy dobré a pevné. Účastnil se veřejnosti, aby prospíval církvi katolické. Spisů a článků zůstavil po sobě mnoho, chvály hodných.

Katolík, jenž od narození svého žije v církvi katolické, má si té milosti velice vážit, když uváží, jak šťastným se cítí bývalý protestant, jenž po dlouhém boji proti předsudkům a ohledům z bludu vybředl a z pravdy Boží se těší, kterou našel v církvi katolické. Nelze pochopiti, kterak kdo jest katolíkem od narození, může býti k církvi katolické lhostejným, anebo jí nepřátelským; učený Phillips, professor universitní, jej zahanbuje svou láskou k církvi katolické.

XXXVII.

R e c a m i e r.

R e c a m i e r J o s e f C l. A n t h., proslulý lékař francouzský, naroz. r. 1774, zemř. r. 1852, professor klinický na universitě, ordinující lékař v Hôtel Dieu, spisovatel. Požíval na vysokých školách Pařížských všeobecné vážnosti a úcty a v době cholery došel obdivu celého světa. Pro své vědomosti a svou dovednost stal se rádcem králů i knížat. Tento tak slavný a učený muž byl myslí bohabojné a nosil stále při sobě růženec, který, jeda v kočáře k nemocným, se modlíval. Kdysi pravil svému příteli o růženci: »Růženec jest jako zvonek u domu, každé Zdravas na něm jest jako zazvonění, aby nám brána milosti byla otevřena. Každé Zdravas jest jako podaná prosba u Nejmilostivější Královny. Uchází-li se někdo o nějaký úřad, co tu běhání, prošení, orodování! A hle! Chceme-li s Královnou nebeskou mluvit, nepotřebujeme nic jiného, než zazvoniti, růženec vytáhnouti, a hned se dveře otevrou, a my můžeme hned svou prosbu podati, a sv. Panna jest hotova nás vyslyšeti.« A jindy pravil: »Modlím se denně svůj růženec, a vím, proč tak činím; jsem-li v obavách o některého nemocného a nevím-li si již rady se

svými vědomostmi, obracím se k Onomu, jenž jest posvětitelém všeho. Než poněvadž pro mou namáhavou činnost praktickou nelze mi mnoho se modliti, utíkám se pod ochranu Panny Marie, Pomocnice křesťanů a Uzdravení nemocných, a poroučím sebe a své nemocné do její ochrany. Touto mocnou přímluvkyní dojdou cíle svého, kterého bych jinak jistě nedošel.«

O Recamierovi svědectví dává P. Ravignan T. J., an píše:

»Ztratil jsem, a se mnou mnozí jiní, dobrého dra. Recamiera, jenž mi byl po 30 let přítelem; což bolestí naplnilo. Po celou tu dobu mne ošetřoval a léčil velmi pečlivě. V pondělí dne 28. června služby lékařské konal vesel, zdráv a těše se ze všel sil svých. Než, téhož dne ulehl a spal půl hodiny, načež se probudil cítě bolesti v prsou a kašlal. Za malou chvíli dokonal. Mohl toliko několikrát slova opakovati: Můj Bože! Smiluj se nade mnou! Předešlou neděli se zpovídal a přijal nejsv. Svátost oltářní. Byl stár 78 roků. Věru, ztráta dra. Recamiera mne bolestně dojala. Byli jsme staří přátelé. Několikráte v témdni, ano někdy denně, byl mezi námi, jesuity, modlil se s námi v kapli a rozmlouval s námi o věcech náboženských. Nemohli jsme jej nemilovati. Jeho svéráznost a veselost družily se k nevyčerpatelné dobrotě, ze srdce vycházející. Víra jeho byla apoštolská, láska k chudým podivuhodná. Tiše odešel do života záhrobního a požívá tam, jak doufáme, věčné odměny.« — V dopise, který poslal dr. Recamier nemocnému P. Ravignanovi, čteme takto »Buďte dobré mysli! Vzývejte každý večer sv. Antonína Padovanského, abyste nabyli opět ztracených sil, a modlete se před spaním růženec! Kéž se pozdravíte, Vy, jenž jste svými slovy ve chrámu Notredamském přemnohým navrátil víru, Vy, jenž jste nás svou nemocí hluboce zarmoutil a jenž nás svým pozdravením velice potěšíte, Vy, jehož prozřetelnost Boží ještě zachová k obrácení mnohých duší, Vy, jenž si nepřejete před časem umřítí, ale šlechetně všem pracím se podvolujete, které na Vás čekají.«

Jak něžná to láska profesora universitního k Panně Marii a knězi katolickému z Tov. Ježíšova.

XXXVIII.

Ringseis.

Ringseis Jan Nep., nar. r. 1785 z rodičů katolických v Bavorsku, byl pečlivě vychován od matky, pak ve škole klášterní a v chlapeckém semináři; na to vykonav studie v gymnasiu a lyceu, odebral se na fakultu lékařskou university v Landshutu. V 1. roce universitním upadl do nevěry, ze které však vybředl čtením Stolbergova díla: Religionsgeschichte a spisů romantiků, posloucháním náboženských přednášek Sailerových a osobním obcováním s tímže Sailerem. Tehdy falešní osvětáři vyháněli řeholníky z jejich majetků a příbytků, vydali je nedostatku, pustošili a ničili kostely a kláštery, rozházeli knihovny a díla umělecká a okradli stát o výtěžek. Takové počínání nelíbilo se Ringseisovi, a proto napsal básně, ve kterých projevuje svou nelibost. Jsa universitním studentem, byl milován od profesorů a studentů pro své výtečné vlohy, pro svou vytrvalou pilnost a všestrannou vzdělanost, pro pevný charakter, mravnost bezúhonnou, nadšenost pro ideální směr, dobrosrdečnost a stkvostný, nevinný humor. Tyto vlastnosti podržel po celý svůj život.

Byv povýšen roku 1812 na doktora lékařství, konal cesty vědecké, aby se v různých nemocnicích vídeňských, berlínských, pařížských a vojenských vzdělal; načež Heidelbergem, kde si marně přáli profesori universitní, aby se habilitoval na fakultě lékařské, vrátil se do Mnichova, kde vykonal státní zkoušku a nastoupil praktické lékařství. Na cestách a v Mnichově se mu nelíbila nevěra vyšších kruhů; také se uvaroval nástrah falešných mystiků, od církve katolické odpadlých, a zůstal věrným církvi katolické až do své smrti. Jeho pozdější návštěvy Říma jej ve víře katolické utvrdily.

Ringseis, vzdav se universitní professury ve Würzburku, provázel korunního prince bavorského, Ludvíka, několikrát na cestách po Itálii. Mezi těmi cestami konal službu vrchního lékaře v nemocnici Mnichovské, léčil nemocné po domech, úřadoval jako krajský rada lékařský a oženil se. Věru, činnost jeho byla neobyčejná, která vyžadovala veliké vzdělanosti a píce. Korunnímu princovi byl oddán věrně a bez otrockého pochlebnictví a patolízalství. Aniž zapomeňme, že působil při povolání malíře Cornelia do Mnichova a při volbě Sailera za biskupa.

Když Ludvík I. dosedl roku 1825 na trůn bavorský, zvolil Ringseise za jediného vrchního radu lékařského a za reformátora správy lékařské: Podle jeho rady a jeho působením byla universita z Landshutu převedena do Mnichova; Ringseis stal se tu profesorem. Roku 1831 dosáhl toho, že milosrdné sestry byly uvedeny do městské nemocnice. Roku 1833—34, byv zvolen za rektora, měl instalační řeč »O revolučním duchu německých universit«, ve které vládám vytýkal, že samy revolučním jednáním svým připravují revoluci u podřízených. Za tuto řeč nepozbyl u krále přízně, ano, byl od něho jmenován rytířem občanského záslužního řádu bavorské koruny a šlechticem pro svou osobu. Také se stal později komturem tohoto řádu a velkokomturem řádu sv. Michaela. Roku 1837 zastupoval universitu jako poslanec v komoře stavů; tu hájil statečně právo a spravedlnost, mluvil proti státní loterii a připamatoval vládě, že jest její povinností ze státních prostředků zaopatřiti jistý počet klášterů. Od r. 1848—50 se čile účastnil života politického, byl spoluzakladatelem spolku pro monarchii konstituční, byl poslancem university k professorskému kongressu v Jeně a předsedal dvakrát v Mnichově kongressu lékařů. Roku 1855—56, když se stal opět rektorem university, mluvil při své instalaci »O nutnosti auktority v nejvyšších oborech vědy«, míně auktoritu církve katolické, jejížto theologie stojí nad filosofií.*)

*) Theologie fundamentální čili apologetická vykládá a dokazuje, že theologie katolická a filosofie jsou vědy samo-

Ačkoli touto řečí došel odporu u nepřátel církve katolické, přece si jejich náklonnost opět zjednal svými výbornými vlastnostmi, ba ani jeho protestantští přátelé se mu neodcizili. Proto bylo roku 1862 jeho 50leté jubileum doktorské ode všech slaveno upřímně a srdečně. Roku 1872 odebral se do výslužby. Než, ani ve výslužbě nepřestal býti činným.

Bystře všecko pozoroval a posuzoval, svědomitě povinnosti své konal, své pevné přesvědčení katolické statečně hájil, všecko odnášel k víře katolické, jevil učenost rozsáhlou a hlubokou, pracoval bez únavy, byl považován za nejlepšího diagnostika své doby v praktickém lékařství, spojoval vědomosti lékařské s vědomostmi přírodozpytnými, miloval svou vlast a o ni pečoval. Proto byl milován od přátel, žáků a nemocných. Zemřel roku 1880 sešlostí věkem.

Mnoho písemných památek menších po sobě zůstavil. O pathologii a terapii napsal toliko I. díl obecný, nemoha vydati z rukopisů již hotových druhý díl zvláštní pro přílišné zaměstnání, později pro chorobu.

Kéž by si vlády a professoři universitní všimli řečí, které měl Ringseis při dvou rektorských instalacích: »O revolučním duchu německých universit« a »O nutnosti auktority v nejvyšších oborech vědy«.

XXXIX.

S t r e b e r .

S t r e b e r F r a n t ., narozen r. 1806 v Lands-hutu z rodičů katolických, studoval s výtečným prospěchem theologii katolickou; než, necítě se povoláním ke stavu kněžskému, přešel k filologii klassické, dějinám umění a vědě mincovní. Od svého strýce, jenž jsa vzorným knězem a titulárním biskupem, netoliko život svůj posvěcoval konáním povinností kněž-

statné a mezi sebou různé, že jedna druhé neodporuje, že jedna druhou podporuje, že theologie jest nadřaděna filosofii.

ských a neobyčejnou dobročinností, ale také oddán byl vědě mincovní a král. bavorský kabinet mincovní spravoval, byl povolán do tohoto kabinetu jako amanuensis. Poněvadž pilným studováním archaeologie a numismatiky vynikl a důkladné spisy archaeologické, historické a numismatické vydal, jež mistrnou a jemnou rukou opatřil krásnými kresbami, tak že od pařížské akademie dvakráte cenou byl poctěn, stal se po smrti svého strýce ředitelem kabinetu mincovního a antického. Již dříve však byl povýšen na doktora, zvolen členem mnichovské akademie věd a profesorem archaeologie na universitě mnichovské. Na stolicí professorské objevil se Streber učitelem velmi přátelským, jasným a důkladným. Dvakráte byl rektorem university, několik roků eforem fakulty filosofické. Pro chudobné studenty universitní založil podpůrný spolek, jehož starostou byl až do své smrti.

A tento professor výtečný byl upřímným katolíkem, věrně lna ku theologickému vědění a katolickému přesvědčení, jaké měl, jsa theologem; vždycky projevoval své smýšlení katolické bez bázně; pro své zásluhy o veřejný život katolický byl od papeže vyznamenán řádem sv. Řehoře. S hlediště katolického uvažoval děje r. 1848 a byl podporou všech snažností konservativních v této době rozhárané. Téhož r. 1848 vznikl jeho snahou spolek ku podpoře konstituční monarchie a náboženské svobody; jeho prvním starostou byl on; napsal také politické spisy, jež od tohoto spolku vycházely. Poslední spis pamětní politický napsal r. 1859. Ve všech událostech politických podržel duševní klid, jenž vzniká z víry katolické; povaha jeho byla ryzí, pevná, mravně dobrá, jakou může jenom víra katolická vytvořiti. Po r. 1859 žil tiše pro sebe, svou rodinu a vědu a zemřel roku 1864. Jeho syn stal se výtečným knězem katolickým.

Dokonalým charakterem jest, kdo žije podle víry katolické. Charakter, podle filosofů protikřesťanských vzdělaný, je špatný.

XL.

Thonissen.

Thonissen J. Josef, narozen roku 1817 v Hasseltu v Belgii, konal studie humanitní v semináři chlapeckém v Rolducu a studie právnické na universitě Lutyšské, stal se po výtečných zkouškách doktorem práv roku 1838, strávil 2 léta v Paříži, aby se zdokonalil na právnické fakultě, byl až do r. 1845 advokátem v Hasseltu, členem rady provinciální a městské. Také byl státním úředníkem administrativním, než od ministra sesazen, což snášel bez trpkosti. Roku 1848 byl povolán na universitu katolickou v Luvani až do r. 1884; byl zvolen za poslance do sněmu; r. 1884 stal se ministrem vnitra a vyučování, později ministrem státním. Byl od různých mocnářů vyznamenán 8 řády, od 13 učených společností zvolen za člena. Zemřel r. 1891.

Thonissen byl hlavně a především katolíkem upřímným, katolíkem víry hluboké, jenž své přesvědčení projevuje za všech okolností, písmem, slovem, životem veškerým, svědomitým plněním povinností náboženských. Modlil se pokorně. Jeho nejdelší modlitba byla práce, kterou si velikých zásluh získal o církev a universitu katolickou. Na sněmu byly jeho nejlepší projevy řečnické provanuty citem víry a obranou svobod náboženských. Byl zároveň křesťanem katolickým a vlastencem vřelým, jsa přesvědčen, že víra katolická jediná prospěje patřičně jeho vlasti. V annalech sněmovních čteme tato jeho slova krásná: »Jsem katolíkem až do posledních žilek svého srdce. Kdybych měl vycediti svou krev až do poslední kapky, abych potvrdil svou víru, neváhal bych ani vteřinu. Moje víra, moje náboženství nikdy neútočilo na samostatnost a svobodu mého rozumu. Bedlivě jsem studoval hlavní záhady filosofické, právnické, historické, národohospodářské, a tyto studie mne přesvědčily nezvratně, že mezi katolicismem a vzdělaností novověkou není žádného sporu pravého, že náboženství katolické nikterak není nepřá-

telské pravidelnému a normálnímu vývoji humanity. Vždycky jsem byl svobodným a zůstanu ještě svobodným. Domníváte-li se, pánové, že budou někdy katolíci dobrovolně poslušni zákona, který se protiví jejich svědomí, jste na omylu. V té příčině jsme nepolepšitelní již dva tisíce let.* O jeho smýšlení katolickém dal svědectví po jeho smrti učenec, profesor vysokých škol, Institut de France, israelita Franck, řka: »Thonissen byl netoliko křesťanem, byl také katolíkem z přesvědčení, jenž nenávidí všecko, cokoli se víře jeho protiví.«

Znamenitým byl Thonissen, rozhodný a upřímný katolík ve všech oborech své činnosti, která vycházela ze zdravého rozumu a hluboké víry, ze svobodné vůle, milostí Boží podporované, a z lásky, pro pravdu a dobro zanícené a sice:

1. Znamenitým byl vlastencem. Miloval svou vlast nejen proto, že přirozenost lidská jej k tomu pudila, ale také proto, že učení Kristovo jemu povinnost ukládalo věnovati práci vlasti. Než církve katolická jej také učila, že vlast nebeská stojí nad pozemskou, že láska k vlasti jest podřízena lásce k Bohu a nemá překážeti lásce k jiným národům. Jako dobrý katolík, muž zákonu oddaný, pravý občan hájil ústavu belgickou, o které byl přesvědčen, že odpovídá poloze, potřebám, zájmům a úmyslům národa belgického a že nic v sobě neobsahuje, co by se protivilo názorům sv. Otce Lva XIII.; a sv. Otec potvrdil jeho přesvědčení, řka: * »Katolíci belgičtí mají netoliko se varovati všelikého útoku proti ústavě, ale mají ji také hájiti.«

2. Znamenitým byl profesorem právnickým na katolické universitě Luvaňské, kterou miloval, jelikož hájí a pěstuje víru, vědu a svobodu. Jak na rozum, tak i na srdce svých posluchačů působil svou učeností a dobrotivostí. Učil jasně, přesvědčivě, nadšeně; posluchači jemu velmi dobře rozuměli. Přednášky jeho vynikaly věcností, vybroušeností a jasností myšlenek, smýšlením křesťanským; užíval jazyka správného, obrazného, mohutného. Jistý profesor právnický navštívil jeho přednášky a řekl. »Na právnické

fakultě Pařížské, kde jsem studoval, neslyšel jsem nikdy takové přednášky, jakou měl Thonissen.«

3. Znamenitým byl právníkem, jelikož důkladně znal právo politické, sociální, zvláště však trestní. Spisovatel nekrologu, professor práva Nyssens, nazývá Thonissena knížetem vědy. Aucoc, předseda Institutu de France, pravil: Thonissen zůstavil nám výtečné spisy právnické a vzor krásného života.

4. Znamenitým byl spisovatelem, jelikož zůstavil 153 publikace, ve kterých pěstoval literaturu, dějepis, politiku, socialismus, filosofii dějin, zvláště však kriminalistiku.

5. Znamenitým byl sněmovníkem, řečníkem, státníkem.

Za výtečné zásluhy o universitu Luvaňskou a vlast dostalo se mu neobyčejného uznání od studujících, profesorů universitních, právníků, krále belgického a jiných mocnářů a státníků, sněmovníků, voličů, lidí všeho druhu, jak za živa, tak po smrti. Poprsí jeho zdobí katolickou universitu Luvaňskou; jeho knihovna rozmnožila knihovnu téže university.

Právem tedy napsaly noviny l'Indépendance belge: »Zachovejme v paměti muže, který měl srdce veliké a neodolatelný půvab v obcování« — a připojme — který miloval zdravý pokrok, pravou svobodu, rozumnou rovnost občanskou, který byl knížetem vědy a práce, který věrným zůstal církvi katolické až do smrti a celý svůj život spravoval podle víry katolické.

Výtečný život Thonissenův nám hlásá, že může a má býti právník ve svém povolání právnickém upřímným katolíkem; víra katolická proniká a řídí všecky poměry života lidského.

XLI.

Van Beneden.

Van Beneden Petr Josef, nar. r. 1809 v Mechlíně v Belgii, byl na katolické universitě Luvaňské professorem zoologie a srovnávací anatomie od r. 1836—1894, kdy zemřel.

O jeho neobyčejné učenosti přírodozpytné, které nabyly výtečnými vlohami, železnou pilností, důkladnými studii, bedlivým pozorováním přírody, mnohými cestami vědeckými, souditi lze odtud:

1. Byl dvojím doktorem, lékařství a přírodních věd, jakož i čestným doktorem práv, od university Edinburské jmenován.

2. Vyznamenán byl šesti řády a od 32 učených společností byl jmenován členem

3. Tiskem vydal 329 publikací, ku přírodním vědám se odnášejících, dílem samostatných, dílem v různých časopisech vědeckých uveřejněných.

4. Učinil výzkumy, které učenci přijali. Porazil v zoologii plození různorodé, darwinismus a materialismus. L'institut de France jemu přisoudil jednomyslně velkou cenu věd přírodních. Přírodozpytci Ehrenberg, Max Schultze, Quatrefages, Liebig, J. Müller, kteří jej navštívili v jeho observatoři a laboratoři v Ostende, vzdali čest jeho výtečnému duchu.

5. R. 1877 věnovali jemu učenci různých zemí mramorové poprsí a poslali mnoho dopisů pochvalných a blahopřejných.

6. Ještě větší uznání Benedenových zásluh o vědu bylo projevono při 50tileté památce jeho professury universitní r. 1886 od vlády, biskupů, učenců, posluchačů, občanů belgických, zvláště Mechlínských a Luvaňských. Universita Luvaňská, počítajíc jej mezi své professory nejvýtečnější, postavila mu brzy po smrti sochu.

Jeho učenosti odpovídá šlechtnost mravní povahy. Základem jeho mravnosti a hlavní ctností jest nelíčená a hluboká zbožnost. Ve vědě přírodní jsa odpůrcem Darwina uznával Boha, všemocného a velemoudrého stvořitele, zachovavatele, spolupůsobitele a ředitele veškerého tvorstva. Zvíře rozeznával specificky od člověka, jenž má duši nesmrtelnou, ke mravnosti a zbožnosti určenou. Náboženství uznával netoliko filosofické, ale také křesťanské, od církve katolické hlásané, jehož povinnosti svědomitě plnil. To dokázal, abych uvedl příklad, krátce před svou smrtí a při smrti. Krátce před svou smrtí obcoval vzornou

nábožností duchovním cvičením adventním v kostele sv. Michaela, aby se připravil na vánoce. Za několik neděl onemocněl. I dal se zaopatřiti sv. svátostmi umírajících, a když se ho kněz otázal, zdali přináší Bohu obět svého života, odpověděl vroucně a ochotně: Obětuji Bohu všecko. Účastenství bylo veliké při jeho nemoci a pohřbu. Arcibiskup Mechlínský, university belgické, akademie četné, obecní rady Mechlínská a Luvaňská provázeli jej ke hrobu.

Víra katolická nepřekáží vědeckým snahám katolického přírodopytce; pravda vědy přírodní svorně se snáší s pravdou víry katolické, jelikož tentýž Bůh se zjevuje v přírodě a víře katolické.

XLII.

V e i t h.

Veith Jan Emanuel, narozený roku 1787 v Plané Chodové v Čechách z rodičů židovských, byl tak vychován, aby se stal velikým učencem talmudu; než, talmud se mu protivil, jakož i osvětářství žida Mendelssohna, takže v prsou devítiletého Veitha vznikl boj, který trval 21 rok, a šťastně byl ukončen přijetím sv. křtu. Studoval na akademickém gymnasiu v Praze, pak na tamější universitě od r. 1803—1806 filosofii a jeden rok medicinu; načež se odebral do Vídně, kde studoval dále medicinu a kde již r. 1809 pro svou znalost řeči francouzské byl činným v nemocnici vojenské.

Avšak netoliko v medicíně, zvláště ve zvěrolékařství se vzdělával, také vědy a umění jej zaměstnávaly, takže záhy vystoupil do veřejnosti jako básník a vypravovatel. R. 1812 vydal dva spisy lékařské: »Nauka o bylinách, zvěrolékařům potřebná« a »Soustavné vylíčení rakouských bylin lékařských«, jež ihned byly předepsány kandidátům farmacie jako učebnice. R. 1812, byv povýšen po výtečných zkouškách na doktora lékařství, stal se korrepetitorem a r. 1815 prvním profesorem na vysoké škole zvěrolékařské; r. 1819

stal se skutečným ředitelem tohoto ústavu, když byl od r. 1815 tento úřad zastával provisorně. Na vysoké škole zvěrolékařské působil výborně přednáškami, četně navštěvovanými, a spisy, jakými jsou: »Učebnice o zvěrolékařství« a »Učebnice o soudním zvěrolékařství«; při tom byl hojně volán k nemocným a pěstoval krásné umění. Ačkoli požíval všeobecné vážnosti, měl stkvělé postavení a těšil se z hojných příjmů, přece neměl pokoje; jsa židem, chodil do kostela katolického na mši sv. a jiné služby Boží katolické. Poznav důkladně učení církve katolické a řádně se připraviv, přijal křest svatý. Jsa ředitelem ústavu zvěrolékařského, navštěvoval katolické přednášky theologické na fakultě, podrobil se zkouškám s prospěchem výtečným, a vyžádal si, aby ředitelství byl zproštěn, byl na kněžství vysvěcen r. 1821. Jako kněz nezapomněl na své dřívější povolání lékařské; zvláště se zabýval homeopathií, kterou r. 1831 za cholery mnoho dobrého vykonal, jelikož ze 125, jež léčil, zemřeli toliko 3; také lékaři tázali se ho o radu. Než, hlavní povolání jeho bylo kněžské, jelikož zabýváti se chtěl tím, co jest věčné a nejvíce důležité, jak sám pravil. Jsa výtečným kazatelem, projevoval vědomosti theologické, filosofické, dějepisné, přírodovědecké, zkušenost životní, umění řečnické, stilistické; jeho řeči, proslovené a vytištěné, způsobily mnoho dobrého, shodující se úplně s učením církve katolické. Zásluhy jeho byly uznány od kardinála Schwarzenberga, jenž ho jmenoval čestným kanovníkem, od fakulty theologické Pražské a Vídeňské, jež ho učinily čestným doktorem theologie, od města Vídně, jež ho zvolilo čestným měšťanem, od císaře rakouského, jenž mu propůjčil komturský řád Františka Josefa; byl též vyznamenán zlatou medailí sv. Salvátora. Byl spokojen skrovnými příjmy; sídelní kanonikát Frýburgský odmítl, jakož i dvakráte professuru na universitě Mnichovské.

Ačkoli majetkem neoplýval a trápen byl pakostnicí, hluchotou a slepotou, přece byl knězem horlivým a také o svou spásu dbalým; spisů po sobě zůstavil mnoho výborných a vzdělávajících. Smrt mu

péro vyrvala z ruky, když vykládaje Píseň Šal. 3, 15, napsal slova: »U cíle«. Živ jsa a umíraje, spojen byl s církví katolickou, a zesnul, byv na svou žádost zaopatřen všemi svátostmi umírajících, r. 1876.

Osvětářství (Aufklärung), jemuž oddáni jsou nepřátelé církve katolické, jest nepravdivo a škodливо; proto je zavrhl Veith a stal se katolíkem.

XLIII.

Vicaire.

Vicaire Eugen, nar. 1838 ve Francii, professor chemie a metalurgie na vysokých školách báňských, professor mechaniky na vysokém ústavu katolickém v Paříži, generální inspektor báňský, předseda generální rady báňské, zaměstnaný též v oboru železných drah, důstojník čestné legie, člen mathematické společnosti francouzské, vědecké společnosti v Bruselu, jejíž heslem jsou slova církevního všeobecného sněmu vatikánského: »Nemůžebýtispormezivírouarozumem«, člen společnosti filomatické v Paříži. Výtečné nadání duševní a neobyčejná pilnost odpovídaly u něho vzácným vlastnostem mravním. Upřímně byl oddán víře katolické, podle které život svůj spravoval. Ztrátu dvou synů a těžkou vlastní nemoc snášel jako věřící křesťan. Jedna z jeho čtyř dcer stala se dobrovolně jeptiškou karmelitkou, a jeden z pěti synů studoval bohovědu katolickou v semináři kněžském, kde zemřel. Otec, Eugen Vicaire, zemřel r. 1901 jako věřící křesťan. Psal o mechanice, astronomii, chemii, metalurgii, hornictví, železných drahách.

Technikové nemusí a nemají utonouti v zájmech hmotných, odcizovati se zájmům vyšším, ideálním, jež plného uspokojení docházejí v církvi katolické. Vicaire spojoval výtečnou vzdělanost technickou se vzdělaností ideální, katolickou.

XLIV.

Vierthaler.

Vierthaler Frant. Michael, nar. r. 1758 v Mauerkirchenu z rodičů katolických, odbyv gymnasium studoval v Solnohradech práva, řeči klassické, logiku a vědy přírodní. Horlivě se zabýval také dějinami; ovoce těchto studií uložil ve spise Philosophische Geschichte der Menschen und Völker. Ale zvláště v paedagogice se vzdělával; proto se stal učitelem ve šlechtickém ústavě r. 1783. Arcibiskup solnohradský založiv r. 1790 v Solnohradech seminář učitelský povolal Vierthalera, upřímného katolíka, bystrého spisovatele, výtečného učitele, za ředitele semináře. I vyučoval theoreticky a prakticky, takže se stal brzy také učitelem paedagogiky v semináři a na universitě. Při tom pilně psal; tak vydal tiskem Elemente der Methodik und Pädagogik, Entwurf der Schulerziehungskunst, der Geist der Sokratik; také uveřejnil četné menší spisy pro školu obecnou. Na universitě byl pokládán pro svůj krásný přednes za nejlepšího učitele; také u kněží, učitelů a rodičů naskytovala se mu hojná příležitost působiti podle svých názorů paedagogických. R. 1796 stal se dvorním bibliothekářem; r. 1800 převzal redakci solnohradských novin: Literaturzeitung a Staatszeitung. Když politickými převraty seminář učitelský byl zrušen, pokračovalo několik výborných mužů ve městě ve vyučování paedagogickém; Vierthaler převzal vyučování v paedagogice a methodice. R. 1804 stal se ředitelem obou sirotčinců solnohradských; v té době vydal I. svazek Geschichte des Schulwesens und der Kultur. Když r. 1806 Solnohrady staly se rakouskými, byl zvolen r. 1818 ředitelem velkého sirotčince ve Vídni; jeho řízením stal se tento sirotčinec, jenž byl posud spravován byrokraticky, vzorným ústavem paedagogickým, takže byl hojně navštěvován a vzbuzoval obdiv. Vierthaler pokračoval ve své činnosti spisovatelské, až posléze r. 1827 zemřel, obohacen ctnostmi a zásluhami.

Vierthaler vynikal paedagogikou a methodikou; činnost vyučovací podřadoval činnosti paedagogické. Základem všech jeho snažností byla víra katolická, podle které sám také žil a které zjednával úcty a vážnosti. Byl milován a veleben netoliko pro svou velikou učenost a bohatou zkušenost, ale také pro svůj život bezúhonný a ryzí povahu. Paedagogové, kteří později v Solnohradech prosluli, pokračovali v díle, jež Vierthaler započal.

Soudíme-li podle Vierthalerova, jest filosofie křesťanská a víra katolická základem výchovy mládeže, školy obecné, střední a vysoké navštěvující. Že takový soud je pravdivý, dokázal spisovatel těchto životů pojednáním: *Proč byl Beckedorff paedagogem katolickým*, jež letos vytištěno bylo v »Křesťanské Škole«. O pravdě toho soudu svědčí také katolická universita luvaňská.

XLV.

Volta.

Na konci XIX. století bylo záhodno vzpomenouti *Alexandra Volty*, jenž na počátku téhož století sestrojiv elektrický sloup, zvaný Voltův, možnými učinil podivuhodné pokroky ve vědě o elektrině a v technice elektrické, jimiž právem honositi se může XIX. století. Jemu ke cti budiž vylíčena povaha muže, v italském městě Como r. 1745 narozeného a tamtéž r. 1827 zesnulého, jenž právem se považuje za velikého učence, člověka šlechtného a katolíka věrného.

Volta velikým učencem. Jelikož od otce, jenž zchudnul a se zadlužil, ničeho neměl očekávati, s vděčností uznával ve studiích humanitních, od Jesuitů řízených, podporu těchž jesuitů, kteří ochotně se ujímali studentů chudých, jakož i podporu svých strýců, z nichž jeden byl kanovníkem. Při svých studiích čítal horlivě básně a pěstoval umění básnické sám v řeči latinské, vlašské a francouzské, jak dosvědčují mnohé jeho básně na př. o fysikálních vý-

zkumech Priestleyových a Muschenbroekových a o prvním vystoupení Saussureově na Montblanc. Naučil se mimo jazyka vlašského jazyku francouzskému, německému, anglickému, holandskému a španělskému. Když byl odbyl studia humanitní u jezuitů a dokončil studia filosofická v semináři Benzi, nemohl se dále vzdělávati na vyšších školách, ve knihovnách, ve sbírkách přírodních a kabinetech fysikálních. Bylo mu tedy nesnadno prospívati ve vědách přírodních, ke kterým cítil v sobě velikou náklonnost, v městě Como, kde byl od r. 1774 až 1778 ředitelem škol a gymnasiálním professorem experimentální fysiky; příznivcem mu byl kanovník Jul. Caes. Gattoni, jenž jej podporoval svými knihami a fysikálními stroji a jej rád ve svém domě hostil. Přes všecky překážky domohl se Volta pilností a vytrvalostí takových úspěchů, že již r. 1769 svými literárními pracemi o elektřině obrátil na sebe pozornost mnohých učenců a mnohé fysikální stroje nové sestrojil, anebo staré zlepšil. Není tedy divu, že r. 1778 byl povolán na universitu v Pavii, ke které náležel až do r. 1819. Od r. 1777—1784 konal cesty právě vědecké, jsa státem rakouským podporován, na kterých v lavicích poslouchal se studenty přednášky, s učenci rozmlouval, své názory vykládal, přírodu bedlivě zkoumal, sbírky a kabinety navštěvoval atd. V dobách veřejného nepokoje byl od r. 1790 – 1800 neplodnějším ve vědecké činnosti; r. 1800 uveřejnil elektrický sloup, Voltův zvaný, který Arago nazval strojem podivu nejhodnějším. Vynález Voltův byl přijat od učenců s velikou nadšeností a vynálezci se dostalo velikých vyznamenání a poct; také Bonaparte patřil k těm, kteří se divili vynálezu a vynálezce velebili, vyznamenávali. Od r. 1814—1819 zastával úřad ředitele filosoficko-mathematické fakulty, ve kterém jevil se býti horlivým podporovatelem vědy. Jsa ve výslužbě nepřestal až do své smrti zabývati se vědami, zvláště fysikou. Zůstavil po sobě četné spisy.

V o l t a č l o v ě k e m š l e c h e t n ý m. Nestudoval jenom proto, aby si opatřil živobytí anebo aby došel cti a slávy, ale hlavně z nezištné dychtivosti, která divy a hádankami stvořené přírody jest probu-

zena a pobádána k činnosti neunavné a ukojení dochází důkladným prozkoumáním moudrosti a velebnosti Stvořitelovy. Také měl na zřeteli prospěch, který lidstvu kynul z důkladného pěstování přírodních věd. To byl zajisté idealismus zdravý, ne mlhavý, který pronikal veškerým životem Voltovým, prchaje před všelikou nízkostí a sprostotou, před prázdnou nadutostí a porušením lidské důstojnosti. Volta znal pravou mravnost a v ní se také cvičil; znal pravý cíl člověku vytknutý a k němu směřoval prostředky patřičnými. Život Voltův byl mravný podle zásad člověku přirozeně vštěpených a nadpřirozeně v náboženství křesťanském zjevených.

Vizme některé rysy povahy Voltovy. Nebyl oddán požitkářství, člověka nedůstojnému. Příkázání šestého pilně šetřil. Pokud byl ve stavu svobodném, zachovával čistotu panickou. Zvolil si manželku, ctnostmi ženskými ozdobenou, nehledě na vysokou urozenost, ani na bohatství. Byl vzorným manželem a milujícím, pečlivým otcem nejen ke svým dítkám, ale také ke studentům. Nemiloval nádhery, neměl mnoho potřeb tělesných, chyb a vad, kterým bývají učenci více oddáni, než jiní a kterými se připravují o vážnost, byl skoro prost. Skromnost jemu nedovolovala se nadýmati a chlubiti; hojná vyznamenání a neobyčejné pocty neublížily jeho skromnosti a prostotě; cti vlastní nevyhledával a před vyznamenáním prchal. K jiným učencům neznal nedůstojné řevnivosti a nenávisti, ale choval k nim úctu a lásku bliženskou. Lidí prostých, neučených, chudobných, venkovských se neštít, nýbrž s nimi obcoval, jim radil, jim podpor peněžných udílel; lid jej nazýval dobrodincem. Úřady své učitelské zastával svědomitě a opatrně, maje na zřeteli pokrok vědecký a prospěch studentů. Jelikož důsledně trval při zásadách mravně dobrých, odporoval statečně, když povinnost kázala, záměrům nedovoleným, nepřidal se k revolučníkům, nebažil nemírně po přízni lidu ani vlády. Jsa účasten života veřejného, zachoval si svědomí čisté, prokázal se povždy mužem poctivým, nezištným, pečlivým. Ačkoliv miloval pokrok ve vědě a v životě společenském podle skutečných potřeb časových, přece nedal se strhnouti závratným a proti-

křesťanským voláním po reformách, jež se ozývalo na konci osmnáctého století.

Hlavní tepnou života Voltova bylo náboženství, a to katolické; jemu věrným zůstal z přesvědčení až do smrti; jím řídil a spravoval celý svůj život.

Volta věrným katolíkem. Vizme některé rysy jeho zbožnosti:

Za doby revoluce, která církev katolickou podvracela, když zbraně francouzské vládly v severní Itálii, ubíral se kněz jednoho chladného dne v zimě ulicemi města Pavie s nejsvětější Svátostí oltární k nemocnému, jsa provázen několika zbožnými osobami. Když tento průvod míjel universitu, vystoupil Volta, smekl klobouk, poklekl a připojil se k průvodu hlasitě se s ostatními modle.

Když Rasori, rektor universitní, revolučník a neznaboh, chtěl místo kalendáře katolického zavésti revoluční, ve kterém nejsou neděle a svátky katolické, ve kterém se uvádějí místo svatých katolické církve neznabohové, necudové a nepřátelé církve katolické: odporoval Volta jako děkan s ostatními děkany fakult tak vydatně, že rektor nepořídil ničeho.

Mocchetti, žák Voltův, píše takto: Volta nenáležel k těm filosofům, kteří zle a vzdorovitě užívajíce svých vloh tím více Bohu se protíví, čím více se jim daří závoj odhrnouti, který lidu zakrývá zákony přírodní. Volta svými studii a výzkumy podivuhodnými byl vždy znova pobádán všemohoucím Tvůrci se diviti a Jej milovati pro neskončené množství tajemství, z něhož duch lidský posud mohl jenom nepatrnou část vyšetřiti. Jsa ve světě chválen, jsa zahrnován poctami nevzdal se nikdy své prostoty a nikdy se nedomníval, že jeho veliká učenost jej zprošťuje nějaké povinnosti, byť i sebe nepatrné, kterou náboženství ukládá všem lidem. My všichni jsme jej viděli, an všude, kamkoli jej výkony bohoslužebné volaly, se připojil veřejně k lidu prostému a vzornou pobožností dával dobrý příklad.

Volta nenáležel mezi učence, kteří náruživě se oddávají svým studiím, takže nechtějí ani tolik času

míti, aby přemýšleli o Bohu a účelu svého života. I tehdy, když končil své nesmrtelné vynálezy, měl tolik času, aby uvažoval o nejdůležitějších a nejhlubších otázkách o lidském životě. Zvláštní píli věnoval základům, na kterých spočívá náboženství katolické. Bádaje o víře katolické podržel pevnou víru a varoval se falešného a zpupného rozumářství, jaké vládne u přemnohých theologů protestantských. Aniž mu kdy přišlo na mysl poučovati theology katolické a theology reformovati podle pokroků věd přírodních.

Volta nejen ve svém srdci choval víru, ale ji také dával na jevo veřejně a konal své povinnosti křesťanské, nedávaje místa lichému studu. Ani v Paříži, ani v Lyonu neváhal obcovati mši svaté a přijímati svaté svátosti veřejně. Slavnosti Božího Těla se účastnil a svůj dům při ní krásil. Rodičku Boží ctil veřejně a modlil se růženec od svého dětství až do smrti. Byl také členem Mariánské kongregace od jezuitů řízené.

Volta netoliko pro sebe měl lásku k Ježíši Kristu a Jeho Božské nauce, ale ji také mezi lidem, mezi dětmi šířil; neboť v kostele učil katechismu, jak to v Itálii jest dovoleno. Ano, Volta obrátil jednoho nevěrce, který na smrtelném loži nechtěl od kněze se dáti zaopatřiti. A básník Silvio Pellico byl Voltovi poděčen, že jeho pochybnosti o víře zaplašil. Zvěčnil Voltu z vděčnosti básní.

Volta napsal ve své závěti takto: Vždy jsem považoval katolické náboženství za jediné pravé a neomylné a děkuji milému Pánu Bohu vždycky, že mi vnukl víru, v níž žítí a umřítí jsem si pevně umínil, maje naději, že dosáhnu života věčného. Uznávám katolické náboženství za dar Boží, za nadpřirozenou víru. Nenechal jsem mimo to nepoužít žádný prostředek, abych se v ní posilnil a přemohl každou pochybnost, která by ve mně mohla povstati; pozorně jsem studoval její základy a o nich bádal čtením mnohých knih, jak obranných, tak i nepřátelsky smýšlejících. Důvody pro a proti uvedené jsem dobře uvážil a jsem přesvědčen, že katolické náboženství i pro lidský rozum zcela hodnověrně jest, a že každý správně

myslíci duch se musí k němu přiznati a si je zamilovati.

Volta před smrtí svou zavolal sám kněze a připravil se k smrti. Kříž maje v rukou, pod kterým pracoval a vynalézal ve své pracovně, zvolal: Pane, do Tvých rukou poroučím ducha svého — a zesnul v Pánu.

Ze života Alexandra Volty vyplývají tyto důsledky:

1. Dobře jest ctíti a vzývati Pannu Marii, skrze kterou Syn Boží rozdává všecky milosti. Kongregace Marianské jsou prospěšny všem stavům, učeným i neučeným.

2. Studující, professoři gymnasiální a universitní, následujte příkladu učeného, šlechtného a pravého katolíka, chcete-li býti dokonalými a blaženými, chcete-li jiné činiti dokonalými a blaženými.

3. Kněží řeholní a neřeholní, smýšlením právě katolickým naplnění, jsou dobří učitelé a vychovatelé, pěstují a podporují vedle bohovědy katolické také vědu světskou a umění.

4. Povídačky neznabohů a protestantů o Jesuitech jsou nepravdivy.

5. Katolická víra jest pravdiva; snáší se svorně s pravou vědou a s pravým uměním; pořádá všecky poměry života lidského a zjednává pravou dokonalost a pravou blaženost.

6 Láska k bližnímu učinlivá jest plodem víry katolické.

7. Pravý katolík není ani servilním ani revolučníkem.

8. Pravý katolík nestydí se vyznati svou víru.

9. Vzdělání-li vzdělanost světská, vzdělání má také vzdělanost a vědomost náboženská, katolická.

10. Pravý katolík je smrti pamětliv a k ní se připravuje podle předpisů církve katolické. Blažen, kdo podle nich umírá.

XLVI.

W a l t e r.

W a l t e r F e r d i n a n d, slavný katolický právník, nar. r. 1794 ve Wetzlaru, zemřel r. 1879 v Bonnu. R. 1814 bojoval za svobodu proti Napoleonu pod ruským plukovníkem Barnekovem, jenž mu oznámil, že se vyznamenal neobyčejnou udatností a že si zasloužil záslužný kříž sv. Jiří. Vedle práva zabýval se v Heidelberku také hudbou. Jsa posluchačem universitním, vytvořil s jinými posluchači stejného smýšlení kroužek, ve kterém panovalo vážné studium, spojené s čistotnými mravy a nenávisí proti všelike sprostotě. Maje 23 roků, byl povýšen za doktora obojího práva, když byl po rigorosech podal dissertaci, jejíž obsah a forma byly prohlášeny za výtečné; téhož roku stal se soukromým docentem v Heidelberku; r. 1817 byl povolán na universitu v Bonnu, aby přednášel právo církevní a římské jako řádný professor. Zde rozvíjel déle než půl století činnost velice požehnanou jako učitel, spisovatel, katolík a občan. Jeho spisy vynikají hlubokým pochopením historických zjevů, klassickou formou a ideálně náboženským vzletem, který čtenáře mocně dojíhá. Obzvláštní chvály jest hoden jeho spis »Lehrbuch des Kirchenrechts«, ve kterém církevní právo povznesl a jemu zjednal patřičnou platnost podle historických dějů a primát čili prvenství stolice papežské obhájl. Dílo toto dožilo se do r. 1871 14 vydání vždy zdokonalovaných a rozšiřovaných, a bylo přeloženo do jazyka francouzského, italského a španělského. Vydával také spisy, jež se týkají práva německého a římského. Nejdůležitější dílo jeho, ve kterém uložil množství svých zkušeností, literárních výsledků a světových názorů jednotně spojených, jest »Naturrecht und Politik im Lichte der Gegenwart«; tu zjednává právu přirozenému, od právníkové školy historické zavrhovanému, platnost, objasňuje učení o státu a společnosti s hlediska katolického, a vykládá zásady, jež se brzy potom osvědčily v kulturním boji. V oboru politickém hájil trůn a

oltář a vyžadoval pro církev svobodu, která jí po právu náleží. Jako měšťan prospíval městu Bonnu. Jako katolík konal svědomitě své povinnosti a setrval věrně ve víře katolické, když se jednalo o manželstvích smíšených, když Hermesovo učení odporovalo víře, když sněm vatikánský zasedal. Walter jest charakterem ve všech příčinách výtečným, následování hodným.

Walter (Nurrecht und Politik) líčí a chválí způsob, jakým církev katolická přispěla k utvoření státu, pravdě a právu odpovídajícího, vladaři a ovládaným stejně prospěšného, jakož i k utvoření mezinárodního práva spravedlivého, kterak pečovala o to, aby ve příčině obojí právo se šetřilo.

Kéž následují akademikové universitní a techničtí Waltera, aby tvořili kroužky, ve kterých by panovala víra, věda a mravnost, aby se uvarovali nepravostí a stali se charaktery dokonalými, mezi které náleží Walter.

XLVII.

W a r d.

Ward Vilém Jiří, nar. r. 1812 v Londýně, zemřel tamtéž r. 1882. Byv vychován v anglikánském vyznání, stal se fellowem v koleji Balliolově na universitě oxfordské a universitním profesorem matematiky a filosofie; jako filosof odporoval Stuartu Millovi, jehož logiku čistě induktivnou a empirickou zavrhoval, nazýváje ji nelogickou. Jsa myslí zbožné a mravů čistých, hledal pravou církev Kristovu; poněvadž se klonil k církvi katolické, byl propuštěn ze všech úřadů universitních. Tím nedal se zastrašiti a vstoupil r. 1845 se svou manželkou velice vzdělanou do katolické církve. Když byl trpkou nouzi snášel 4 roky, ve kterých pilně studoval theologii katolickou, byl povolán od kardinála Wisemana za profesora dogmatiky do kolleje sv. Edmunda. Řídký to úkaz: nekněz, vzdělán důkladně filosofií křesťanskou a theologií katolickou, výtečný professor dogmatiky po 7

roků, spisovatel filosofický a theologický, vroucně nábožný. V době této kritisoval St. Millovu theorii národohospodářskou a dopisoval si s filosofem školy skotské, Kantovi nakloněným, Vil. Hamiltonem. Roku 1863 stal se majitelem, vydavatelem a pilným spisovatelem časopisu »Dublin Riview«, který hájil důstojnost a neomylnost papežovu, platnost a nutné zavedení filosofie křesťanské, od nepřátel církve katolické zavržené, a relativnou nutnost církevního státu. Psal také v posledním desetiletí proti filosofům St. Millovi, Herb. Spencerovi, Bainovi, Tyndallovi. Pro svou nelíčenou vlídnost měl mnoho přátel a hojně si dopisoval s nejučenějšími Angličany, věrně zachováváje své přesvědčení filosofické a theologické. Byl vzorným manželem a otcem; tři z jeho dcer staly se jeptiškami, dva synové slovutnými spisovateli katolickými.

Ward poznal filosofii křesťanskou čili aristotelicko-thomistickou a shledal, že jest rozumová a rozumná, že se těší ze zřejmosti vnitřní, kdežto nesčetné, sobě odporující soustavy filosofické, protikřesťanské, zdravému rozumu lidskému se přičí. Poznal theologii katolickou a shledal, že spočívá na pravdivém zjevení Božím nadpřirozeném, že se těší ze zřejmosti vnější, kdežto theologické soustavy protikatolické jsou odpadnutím od pravdy, v církvi katolické uložené. Porovnal filosofii křesťanskou s theologií katolickou a shledal, že ačkoli jsou mezi sebou různé, přece přátelsky se k sobě mají a jedna druhou podpoří.

Protestanti nejprve odpadli od církve katolické a theologie katolické, potom důsledně od zdravého rozumu lidského a filosofie křesťanské a utvořili nesčíslné soustavy theologické a filosofické nepravdivé. Ano i logiku samu porušili, tak že Trendelenburg, německý filosof protikřesťanský, vybízí filosofy, aby se vrátili k logice Aristotelově. K rušitelům a kazitelům logiky náleží St. Mill, jemuž Ward dokázal, že napsal logiku nelogickou. Avšak filosofie křesťanská převzala logiku od Aristotela, ji dále pěstovala a pěstuje; její logika vychází z nefalšovaného myšlení lidského a je dokonaluje, aby pravda poznána byla jistotně a bezpečně.

XLVIII.

W e i s s .

Weiss dr., Jan Kř., šlechtic, nar. z nábožných rodičů katolických, rolníků v Ettenheimu v Bádensku, studoval, přemáhaje mnohé obtíže pilností železnou, mravností rázovitou a vytrvalou, gymnasium a lyceum s prospěchem výtečným a vzdělal se na universitách ve Freiburgu, Tubinkách, Heidelberku a Mnichově v katolické theologii, filosofii, řečích staroklassických, orientálských, evropských: německé, francouzské, anglické, vlašské, ale zvláště v dějepisu, který si vyvolil za svůj životní úkol. Při svých studiích zachoval si víru katolickou, ano v ní se utvrdil, vedl život mravný, odpovídající víře katolické, a založil v sobě charakter pevný a dobrý, ctnostmi křesťanskými zářící. Tak se stal také způsobilým slovem a písmem vzdělávati jiné. Zkoušky professorské a doktorské vykonal s prospěchem výtečným.

Roku 1845 stal se professorem dějepisu a novějších jazyků na realce ve Freiburgu a r. 1846 docentem dějepisu na tamní universitě, s ročním příspěvkem 600 zl. Jeho přednášky byly čteně navštěvovány. Roku 1848 byla ve Freiburgu prohlášena republika, kterou všichni professoři universitní přísahou přijali kromě statečného a prozíravého Weisse, jenž se řídil konservatismem zdravým, rozumným, opravy potřebné a rozumné přijímajícím, ne zbahněným, a jenž pracoval pro Velké Německo pod aegidou Habsburků. Když ztřeštěnost republikánská brzy se vybouřila, byl pokládán Weiss za podporu obnovené vlády Badenské a učiněn redaktorem novin »Freiburger Zeitung«. Než, redakce, kterou vedle své docentury řídil moudře, brzy se ukončila, když nastaly spory mezi vládou Badenskou a arcibiskupem Freiburgským. Poněvadž Weiss v novinách se zastával arcibiskupa, jenž hájil církev katolickou proti všemohoucnosti vlády světské, aby podržela svobodu právem příslušnou a nebyla vládou nespravedlivě zotročena: z redakce byl odstra-

něn, příspěvku docentského zbaven a odsouzen k pokutě 50 zl., k zaplacení útrat soudních a k osmidennímu vězení. Weiss se odvolal marně k vyšší instanci.

Když seděl ve vězení, byl pro svůj výtečný a od historiků chválený spis *Geschichte Alfreds des Grossen* povolán na universitu do Štýrského Hradce, aby přednášel dějiny. Od r. 1853 byl universitním profesorem dějin ve Štýrském Hradci až do r. 1891, kdy se odebral na trvalý odpočinek. Zemřel r. 1899.

Že byl upřímným katolíkem, patrně z těchto rysů jeho povahy a života:

1. Byl pevně přesvědčen o pravdě víry katolické a o shodě mezi pravou vědou a vírou katolickou, a spojoval rozsáhlé a důkladné vědomosti rozumové s hlubokou a nezvratnou vírou.

2. Veškerý život jeho spočíval na víře, naději a lásce k Bohu a bližnímu, třech ctnostech Božských. Nestyděl se plniti povinnosti, učením Kristovým, od církve Kristovy, katolické, hlásaným, ukládané; nestyděl se obcovati službám Božím, přijímati sv. svátosti.

3. Ve jménu Ježíše Krista, Syna Božího, z lásky k němu a k jeho větší cti a slávě pracoval, maje na svém stolku psacím kříž s ukřižovaným Spasitelem.

4. Ač každého bližního miloval, čině rozdíl mezi osobou a bludem, měl blud a nepravost v nenávisti a proto potíral názory a nešlechtnosti, učení Kristovu a církvi katolické odporné, hesla, jež z liché, pozlátkové, nerozumné, na špatných soudech spočívající vzdělanosti vznikají, slabochy sobě podrobují a společnosti lidské záhubu strojí: atheismus, pantheismus, revoluční radikalismus, náboženský indifferentismus, pessimismus, materialismus, naturalismus, falešný liberalismus, zakryté sobectví, právo silnějšího, zvrhlý nacionalismus, požívavý sensualismus.

5. Zastal se církve katolické, utlačované a byl za to žalářován.

6. Sám jsa zbožným, vychovával zbožně své děti; jedna z jeho dvou dcer odešla do kláštera karmelitského ve Štýrském Hradci, aby se stala nevěstou Krista Pána.

7. Před svou smrtí dal se sám zaopatřiti svátostmi umírajících.

8. Velkolepý byl jeho pohřeb; jemu obcoval také biskup dr. Leopold Schuster, jenž sebe nazýval starým ctitelem Weissovým a obdivovatelem jeho povahy a činnosti.

Jak výtečným byl Weiss dějepiscem, sudme z těchto rysů:

1. Byl všeobecně vzdělán a těšil se bohaté zkušenosti; proto dovedl souditi o všelikých poměrech života lidského, jež v dějinách se vyskytují.

2. Znal dobře náboženství jediné pravé, náboženství Starého a Nového Zákona, od církve katolické hlásané, jemuž byl upřímně a s přesvědčením oddán, jakož i nepravdivé tvary náboženské mimokatolické a mimokřesťanské. Náboženství pokladal za základ společnosti lidské, náboženství pravé za základ dobrý, nepravé za špatný. Proto pečlivě přihlížel v dějinách k náboženství.

3. Mravnost pokládal za výsledek náboženství; znal dokonalou mravnost, z náboženství katolického vyplývající, k ní lnul upřímně po celý svůj život a k všeliké nemravnosti měl ošklivost. Podle zásad mravnosti katolické posuzoval lidské děje.

4. Při náboženství katolickém a mravnosti katolické nezapomínal na podklad zjevení Božího nad přirozeného, na zjevení Boží přirozené, jež ve filosofii křesťanské se vyšetřuje podle zákona příčinnosti. Poslouchal sice na universitách nepravdivé soustavy Kanta, Fichtea, Hegela, Schellinga; než, nepřilnul k nim, nýbrž dopracoval se výsledků filosofie křesťanské, jež jest jediná pravdivá. Vědomosti filosofické byly jemu, dějepisci, nevyhnutelny. Neboť jimi byl uschopněn posuzovati filosofické snahy, jež v dějinách všude a vždycky se objevují. Také studiem filosofickými poznal původ a cíl pokolení lidského, jakož i prozřetelnost Boží, která nad dějinami bdí, rozumnost, svobodnost a nesmrtelnost duše lidské, na kterýchžto pravdách spočívá dějepis, od přírodopisu podstatně se lišící.

5. Řídil se zákony historické kritiky a heuristiky,

jež dobře znal. Užíval pečlivě pramenů a přihlížel pilně k literatuře historické, což mu bylo snadným, jelikož znal mnoho řečí.

6. Pilnost jevil železnou a vytrvalou, a zachoval si ji až do své smrti, takže i ve výslužbě pracoval a své dílo historické zdokonaloval. Paměť měl podivuhodnou, úsudek daleko prozíravý, bystrý. Objektivní a klidné posuzování dějů spojoval s procítěným a živým pochopením a líčením, jelikož mu nebyla lhostejnou šlechtnost nebo nešlechtnost lidská, s kterou se setkával v dějinách. Pravdu poznanou statečně a rázně zastával, právo proti nepravu hájil. Ideám, základním myšlenkám, dějiny světové pronikajícím, snažil se řádně porozumět a je patřičně vyjádřit a vyložit. Proto jeho díla historická mají cenu netoliko historickou, ale také paedagogickou; u něho jest historie skutečně *magistra vitae* t. j. učitelkou života.

7. Užívá slohu uhlazeného, aestheticky krásného, elegantního, vzletného, řečnického; proto se zalíbením čtou se jeho spisy.

8. Řídil se zásadou dobrého historika: Každé slovo má býti pravdivo. Pravdu hledati a pověděti kázal mu zákon Boží, jak přirozený, tak nadpřirozený.

9. Z pravdivého a dokázaného přesvědčení pokládal za vůdčí hvězdu dějepiscovu křesťanství, o kterém každý, kdo rozumně soudí, musí říci, že ducha lidského osvobodilo, pouta, jimiž věk starý byl spjat, rozvázalo, otroctví zničilo, svobodu občanskou zjednálo, vědám lidským prospělo, veliké charaktery vytvořilo, právo lidské uskutečnilo, pokroku všestrannému dráhu otevřelo. Proto právem rozdělil dějiny na předkřesťanské a křesťanské. Mnozí dějepisci o založení náboženství křesťanského a církve katolické se zmiňují jako o dějích vedlejších, buď nechápajíce jejich významu, anebo se bojíce; tím však hřeší proti povinnosti, která historikům káže minulost pravdivě líčiti, aby každý poznal pravý smysl událostí. Třetí kniha Weissova dějepisu: *Das Christenthum* jest skvělou apologií křesťanství, krásným líčením obětavé statečnosti vyznavačů Kristových, velebením sv. Otců,

Také střednímu věku důkladně a pravdivě rozumí, nejsa podoben mnohým dějepiscům, kteří se dívají na střední věk brejlemi protestantskými; církev katolická, papežové, řehole a životy svatých mají Weisse svým obhájcem. Nepravdu, ničemnost a zhoubnost protestantismu odhaluje podle pravdy.

10. Úlohu dějepiscovu, pojem dějin světových, ideál historika výborně pochopil a uskutečnil, jak výslovně poznamenaly noviny *Augsburger Allgemeine Zeitung Beilage* zu Nr. 316 und 317, 1862.

11. Přednášky jeho byly v letech padesátých a šedesátých tak čteně navštěvovány, že veliká posluchárna nestačila pro množství poslouchajících. Ale když církev katolická byla v Rakousku pronásledována, spílali mnozí Weissovi ultramontánů a počet poslouchajících byl v letech sedmdesátých a osmdesátých menší. Než Weiss trpělivě snášel tuto pohanu pro pravdu a nezměnil svých názorů.

12. Kromě zmíněného díla: »Geschichte Alfreds des Grossen«, napsal »Abriss der Geschichte Steiermarks« a »Maria Theresia und der österreichische Erbfolgekrieg«. Po zemřelém příteli a kolegovi ve Freiburgu, A. Fr. Gfrörerovi, vydal: *Geschichte des 18. Jahrhunderts*, *Zur Geschichte deutscher Volksrechte im Mittelalter*, *Byzantinische Geschichten*. Zvláštní však paměti hodno jest dílo ve 22 svazcích: *Weltgeschichte* (Verlag »Styria«, Graz), které zdokonaloval až do své smrti. Více svazků dočkalo se 4. a 5. vydání, některé svazky 6. vydání. Devět posledních svazků vyšlo v překladě francouzském. Toto dílo Weissovo chvalně posuzují: *Augsburger allgemeine Zeitung* (již jsem citoval), *Correspondenzblatt des Gesamtvereines der deutschen Geschichts- und Alterthumsvereine*, *Literarisches Centralblatt* (vydává prof. Zarncke), *Norddeutsche allgemeine Zeitung*, *Staats-Anzeiger für Württemberg*, *Breslauer Zeitung*, *Neue Preussische (Kreuz-) Zeitung*, *Frankfurter Zeitung*, *Die Post* (Berlin), *Strassburger Post*, *Bohemia*, *Neue Badische Schulzeitung*, *Kölnische Volkszeitung*, *Germania*, *Deutsche Reichszeitung*, *Düsseldorfer Volksblatt*, *Echo der Gegenwart*, *Mainzer Journal*, *Schle-*

sische Volks-Zeitung, Augsburger Post-Zeitung, Deutsches Volksblatt (Stuttgart), Badischer Beobachter, Das Vaterland (Wien), Literarische Rundschau, Literarischer Handweiser, Österreichisches literarisches Centralblatt, Schöningshs literarischer Jahresbericht, Stimmen aus Maria-Laach, Katholik, Katholische Schweizer-Blätter, Historisch-politische Blätter (München), Augustinus (Wien), Deutscher Hausschatz.

Vyznamenán byl Weiss takto: R. 1856—57 byl děkanem filosofické fakulty ve Št. Hradci, r. 1861—62 rektorem university tamtéž. Roku 1878 byl jmenován vládním radou, r. 1885 rytířem řádu železné koruny 3. tř., r. 1889 byl povýšen do dědičného stavu šlechtického, r. 1892 stal se doživotním členem panské sněmovny, r. 1893 dvorním radou, r. 1898 majitelem rytířského kříže řádu cís. Leopolda. Konečně byl majitelem papežského řádu sv. Řehoře a čestného znaku rak. pro vědu a umění.

Jak velice si máme vážit dějepisce křesťanského, pravdu hlásajícího, a čísti jeho díla, ne však díla dějepisce protikřesťanského a protikatolického.

XLIX.

Windischmann.

Windischmann Karel Josef Jeronym, universitní profesor filosofie a lékařství a spisovatel, narodil se v Mohuči r. 1775, vzdělal se na vysokých školách v Mohuči, Würzburgu a Vídni a usadil se v Mohuči r. 1797 jako lékař. Pak byl dvorním lékařem mohučského biskupa a volebního knížete z Erthalů a jeho nástupce Dalberga a obdržel od bavorské vlády název královského rady lékařského. Již r. 1797 v Mohuči, potom od r. 1802 na lyceu aschaffenburgském počal, jsa učencem mnohostranně vzdělaným, přednášeti o přírodních vědách a filosofii; od Dalberga byl ustanoven za profesora filosofie a dějepisu a za dvorního knihovníka. R. 1818 obdržel na universitě v Bonnu professuru filosofie, katolíkům povolenou,

kde také jako professor lékařství o encyklopedii a dějinách lékařství a o všeobecné pathologii přednášel. Jeho spisovatelská činnost byla mnohostranná a jednala o vědách přírodních, mystice, politice, orientální filologii, zvláště o filosofii. Jako filosof klonil se s počátku k pantheistickému mysticismu Schellingovskému; než brzy poznal nepravdu takové filosofie a do Bonnu byl povolán již jako filosof křesťanský. V Bonnu odporoval nepravé filosofii Hermesově, která byla nebezpečnou učení církve katolické, a byv od nejvyšší vrchnosti církve katolické vyzván, dokázal její nepravdu a způsobil, že byla v Římě zavržena. Za to jej Hermesovci nenáviděli a ztrpčovali poslední dobu jeho života. Zemřel r. 1839.

Windischmann byl katolíkem rozhodným, veskrze výtečným. Nejmladší jeho syn stal se knězem, jenž byl pro církev katolickou v Německu světlem a sloupem. Katolické působení Windischmanna otce bylo veřejné, mnohostranné a blahodárné; kolem něho jako středu se shromažďovali mnozí mužové, které povzbuzoval a pobádal k horlivosti katolické, a s kterými pracoval pro vědu a víru ke zdaru katolické církve.

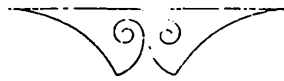
L.

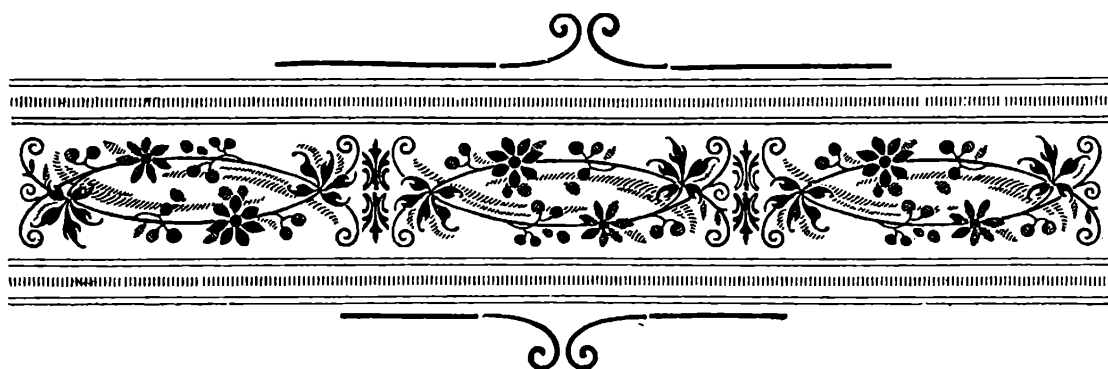
Z e l l.

Z e l l K a r e l, narozen z rodičů katolických r. 1793 v Mannheimu v Badensku, stal se r. 1814 professorem na lyceu v Rastattě a r. 1821 professorem filologie klassické na universitě freiburgské. Byl čteně navštěvován od studujících pro své vědomosti hluboké, pro stkvělou přednášku a pro výtečnou methodu paedagogickou; také jeho kollegové byli mu velice nakloněni, a zvolili jej v málo letech několikráte za děkana fakulty filosofické a r. 1834 za prorektora university. R. 1831 a 1833 byl zástupcem university v první komoře badenské, ve které se přičiňoval o důkladnou reformu vyššího školství a o zřízení vyšší rady studijní. R. 1836 se stal členem této rady a ministerialním

radou, ve kteréžto důstojnosti strávil 11 roků, jsa zároveň učitelem velkovévodských princů Ludvíka a Bedřicha. Pak se vrátil k činnosti akademické a přijal na zvláštní žádost velkovévody Leopolda professuru archeologie na universitě heidelbergské. Od r. 1848 až 1853 byl poslancem v druhé komoře badenské, ve které hájil církev katolickou a bojoval proti liberalismu státnímu a revolučním snahám. R. 1855 odebrav se na odpočinek byl činným až do své smrti, která jej r. 1873 převedla do života věčného a blaženého.

A tento professor universitní byl netoliko znamenitým filologem, jenž se proslavil slovem a písmem, a učencem, který psal výborně v oboru literatury, umění a historie, ale také upřímným katolíkem. Neboť vydal historická pojednání, týkající se církve katolické, podporoval arcibiskupa freiburgského, zájmů církve katolické hájícího, ujímal se katolických škol a klášterů slovem a písmem, založil spolek ke sbírání sv.-petrského haléře a byl jeho starostou až do své smrti. Byl skromný a pokorný, veselý a přívětivý, dobročinný a úslužný, věřící a nábožný; život rodinný vedl vzorný. Budiž jemu věnována nehynoucí památka.





OBSAH.

	Str.
1. Ampère	5
2. Arendt .	6
3. Bautain	7
4. Bayer	9
5. Bernhard	9
6. Bippart	11
7. Buss .	12
8. Cauchy	14
9. Delcour	15
10. Droz .	17
11. Dupuytren	18
12. Eisenbach	19
13. Fabre	21
14. Faye	23
15. Fergola . . .	24
16. Freudenfeld	25
17. Gfrörer	26
18. Gilbert .	29
19. Görres .	31
20. Hairion	33
21. Haller	34
22. Heis . .	35
23. Hermite	42
24. Hübsch	43
25. Jarcke	46
26. Lasaulx	47
27. Lefebvre .	48
28. Linde	55
29. Loewe	57
30. Michaux .	58
31. Möller, otec a syn	60
32. Moy . . .	61
33. Nussbaum	62

	Str.
34. Ozanam	63
35. Pasteur	65
36. Phillips	66
37. Recamier	67
38. Ringseis	69
39. Streber	71
40. Thonissen	73
41. Van Beneden	75
42. Veith	77
43. Vicaire	79
44. Vierthaler .	80
45. Volta	81
46. Walter	87
47. Ward .	88
48. Weiss .	90
49. Windischmann	95
50. Zell	96
